

І. ДЕСНЯНСЬКИЙ

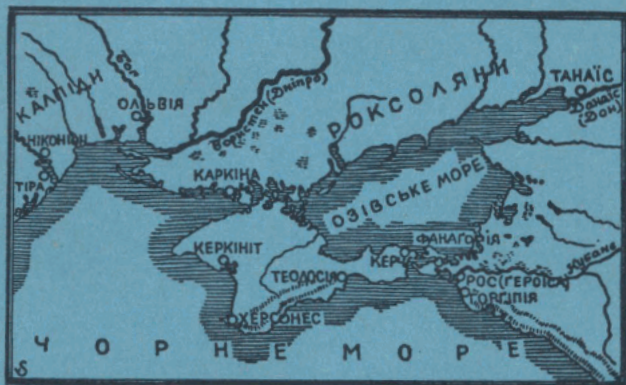
I. DESNIANSKYJ

У К Р А Ї Н А

СКИТО-РОКСОЛЯНІЯ

UKRAINA — SKYTHO-ROXOLANIA

LONDON

ЛОНДОН

1964

І. ДЕСНЯНСЬКИЙ

I. DESNIANSKYJ

У К Р А Ї Н А

—

СКИТО-РОКСОЛЯНІЯ

UKRAINA — SKYTHO-ROXOLANIA

Авторський подарунок
В/Достойкоєму професору
Т.Т. Ващенко
— Виг. у Деснянського —
"Х" вул. Лондон

НАКЛАДОМ АВТОРА

ЛОНДОН

1964

АВТОРСЬКІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ
COPYRIGHT RESERVED

Ціна 10/-

З друкарні Української Видавничої Спілки в Лондоні

Printed in Great Britain by Ukrainian Publishers Ltd.
200, Liverpool Road, London, N.1. Tel. NORTH 6266/7

Г. Десняковский

Дорогий і Шановний Колего,

Пане Деснянський!

Безмежно Вам вдячний за Вашого змістовного й цікавого листа. Дякую Вам щиро за нього, а також за Ваші цінні й корисні книжки. Я їх читаю й не можу відірватися, так гарно й приємно вони написані. Дуже обурений на тих підлих літераторів, що замовчують Вас, як великого національного поета, бо ті еміграційні невдахи, чи просто поетичні щури, заздрісні, щодо Вашої величі. Вони дуже нікчемні перед Вами й перед тими перлинами Вашої поезії, як: — «Мазепа», «Амазонки» (тепер «Роксолянки» — автор), «Цигани», «Полісся», «Аргонавти» і таке інше.

Дуже радий що Ви, крім поезії, займаєтесь українськими справами. Це Ви добре робите, ідучи слідами нашого пророка Т. Шевченка — (Караюсь, мучюсь, але не каюсь). Іван Деснянський написав також пророчі слова: — «Мине, як двісті, — триста років, а Україна буде жить!» — Отже, Шановний колего, плюньте на різних літераторів типу: Л. Полтави, Костецького та Сварога й інших. Хай їм цур! — Пишіть на Славу свого вольнолюбимого народу. По змозі надсилайте свої твори навіть у рукописах. Я їх вивчу напам'ять та збережу рукописи для майбутніх українських поколінь... Жаль мені й досада бере, що з Вами не можу побачитись. Забрав би я Вас до себе й жили би Ви у мене на Славу нашої землі й творили би свої безсмертні твори. Надіюсь, що за допомогою Бога Ви переживете лихоліття й заспіваєте, як соловей, на рідній українській землі, а той час, думаю, вже недалеко. І буде так, як то у Вас в поемі «Карло XII-ий»:

*»На Славу Гетьмана, на страх
Москві ненавісній, відкрито,
Ревли гармати на вітрах, —
Сказано, жерлами вихрило« ...*

Думаю стати Вашим біографом для майбутніх поколінь. Між іншим, був я у Філядельфії й бачив Поета Юрія Буряківця. Дуже він добре відгукнувся про Вас, як про людину й шкодує, що Вас так «наші критики» скривдили. З приємністю Вас згадував і навіть за Вас посварився з байкарем Іваном Манилом. Просив (Буряківець) від себе Вам низько кланятись. Він, між іншим, був автором моєї великої трагедії-епопеї (роману в двох томах на 750-сторінок) — «Нездоланні», — що я Вам зараз надсилаю. Надіюсь від Вас одержати швидкого листа.

З пошаною до вас — Ваш

Василь Пустовий

Америка, 23 вересня, 1961 року.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ

	Стор.
1. ОПІНІЯ КРИТИКА	6
2. ЛЕГЕНДА ПРО — КИЯ, ЩЕКА Й ХОРИВА	7
3. ROXOLANIA — Prof. V. Sichynskyj	12
4. ПСЯСНЕННЯ ДО РОКСОЛЯНОК — Автор	21
5. РОКСОЛЯНКИ — МІТ — СІЧ	23
6. РОКСОЛЯНИ — НАЗВА РОКСОЛЯНІЯ	46
7. СКИТИ — БОСПОР КІМЕРІЙСЬКИЙ	49
8. ВАРЯГИ (ВІКІНГИ) — Баляда	60
9. СВЯТОСЛАВ — Баляда	68
10. КОШОВИЙ ОТАМАН СІРКО — Баляда	73
11. РИЛІЇВ — ДЕКАБРИСТ І ПОЕТ	81
12. РИЛІЇВ — СПОВІДЬ НАЛИВАЙКА	83
13. РИЛІЇВ — НА СМЕРТЬ БАЙРОНА	86
14. ОДА ДО СЛАВИ УКРАЇНИ Й ГЕТЬМАНІВ	89
15. ПОСМЕРТНА РОЗМОВА МІЦКЕВИЧА З ШЕВЧЕНКОМ	103
16. ПАМ'ЯТИ ПЕТЛЮРИ	109
17. ПАРТИЗАНИ — Поема	111
18. КАТАНҐА — Баляда	115
19. ПРО ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ — УКРАЇНА-РУСЬ	127
20. ЛИСТ ДО АВТОРА	128

CRITIC'S OPINION

Your ballads show you as a good ballad-maker. Possibly balladry is the strong point of your talent, as it seems to engage your entire personality. Action is the nucleus of these ballads, and their vividness seems to derive from your command of a vigorous style, which is notable for its succinctness, concrete images, effective use of names. Which, together with a lively historical imagination, succeeds in bringing far, unhappy, and heroic things nearer to the reader.

The ballad *Koshovyy Otaman Sirko* has your usual vigour, and some parts of it are quite stirring. This, for example:

Гуляв Кошовий . . .

With friendly greetings

Prof. W. K. Matthews
UNIVERSITY OF LONDON
School of Slavonic
and East European Studies,

London, 20 April 1955.

ОПІНІЯ КРИТИКА

Ваші балади показують Вас, як доброго творця балад. Можливо, що балада є сильним висловом Вашого таланту, бо, як виглядає, вона захоплює цілу Вашу істоту.

Дія є ядром цих балад, а їх жвавість виходить з Вашого володіння сильним стилем, який виказується майстерною стислістю, конкретністю образів, ефективним вживанням імен. Все це, разом з живою історичною уявою, наближає далекі, нещасливі, героїчні події ближче до читача.

Балада *Кошовий Отаман Сірко* має Вашу звичайну силу і в деяких місцях зворушлива, як це:

Гуляв Кошовий у порогах.
Дніпро воркотав, як Удай.
Сірко — Отаман — в осторогах
Козацтво водив за Дунай.

З приязню до Вас та дружнім побажанням,

В. К. Матіюс
Професор Лондонського Університету.

ЛЕГЕНДА ПРО — КИЯ, ЩЕКА Й ХОРИВА

В С Т У П

1. Бувальщина ти споконвічна,
Мов тьма віків багаторічна,
Повита в міти в давнині. —
Відкрий себе, Земле мітична,
Велика, сильна, поетична, —
Щоб Тебе знали Наші Дні! —
2. Відкрийтеся, казки і міти, —
Скажіть крізь сон Русалки в Світи,
Що в непробуднім німім сні: —
Де нащадків лишили скити?! —
Скажіте слово своє, міти, —
Про люд, що склав гучні пісні!
3. Дуліби, уличі, поляне, —
Чи рідні Вам тут роксоляни,
Були в сновиді уночі?! —
Сармато-скити й рокс-аляни,
Як анти й рідні їм аляни,
Є збірні роси — русачі. —

4. Як дні, століття проминають.
Метропіль-Київ усі знають,
Як знають антів і полян. —
Віки, у тьмі мов, поринають
І губляться і виринають —
У згадці тут про роксолян.

5. Розповіді про Київ Світу,
Як Первозванний тут по міту
Прийшов у Скитію саміт. —
І в благодать сказав у звіту, —
До гір Дніпрових у привіту: —
»Тут буде град на горах в міт!

6. Це Місто вславиться у Світі,
В науці, побуті й освіті!« —
Й воздвиг тут Хрест в очах людей.
Андрій Апостол в слові в квіті.
Повстав тут Київ у розквіті, —
Софія й Лавра в міт ідей! —

М І Т

1. Бувальщина така, Слов'яни! —
Три роди з племені: — Поляни,
За — »Повістю временних літ«. —
Прості собі такі селяни, —
Три звіролови, — озеряни, —
Шукали звіра в пуці слід.
2. Забачивши Славуту й гори, —
Дозвілля, шлях річковий в море:
Кий, Щек, Хорив й сестра Либідь
Враз скликали родові збори —
І, перебивши людські спори, —
Сказали: — »Місто тут робіть!« —
3. Три ватажки в людським гуртові
Звели бурти й вали фронтів
Навколо міста у обтин. —
На пристані Дніпра, в портові,
Зробили вкріплення фортові
Й поставили високий тин. —
4. Поляни — Киевого роду, —
Щоб бачити Дніпрову вроду,
Осіли Боричів узрів. —
Нарід кричав: »Держать свободу!« —
І Кий, поклявшися народу, —
Дружинників своїх привіз. —

5. Щек сів, де гори — Щековиці.
Хорив, де гори — Хоровиці.
Навколо був густючий ліс,
Ожина й дикі полуниці. —
Внизу, де близько до водиці,
Скрізь очерет болотний ріс.

6. В степу жили тоді хозари.
Слов'янів розтинали чвари:
Рід повставав у них на рід.
Чинились всюди всякі кари.
Нестерпні людям були свари,
Став Кий об'єднувать нарід.

7. Осівши на горах Дніпрових, —
Кий, Щек й Хорив, усіх військових
Зібрали із степів й борів. —
І тут, відважні звіролови, —
Порядки вводить стали нові
Й війська скликати від дворів.

8. Порядок був сармато-скитський:
Дворів, як десять, там десяцький.
І сам нарід таке волів. —
На сто дворів, старшина соцький.
П'ятсот дворів, то п'ятисоцький.
А тисяцький — на тьму голів. —

9. Коли війна, то били в дзвони.
Від віча ще були закони, —
Щоб зброю всі несли в війні,
Худоба, щоб була у згоні, —
Дружині споряджались коні
І слухалися удвійні. —

10. Для всіх була життєва школа
У войовничих завжди колах. —
Від муштри не вхилився й один.
Мав кожен побувати в вишколах
На буртах, на валах, довкола
Щоденно по кілька годин. —
11. Як облягала Київ туча, —
Війна зчинялась неминуча.
Хоть як сусіда був лихий,
То, мов Петлюра із-за Збруча,
На Київських Дніпрових кручах,
Тут зводив Кий двобій тяжкий. —
12. Від Кия — Київ стало місто.
Кочовникам всім стало звісно,
Що у Полян порядок свій. —
Хозари налягали злісно, —
Але відчули Кия дійсно, —
Коли програли із ним бій.

Україна, 1938-40 рік.

ROXOLANIA

An Historico-Cultural Monography

The Roxolani inhabited the northern shores of the Black Sea within the boundaries of present-day Ukraine. They had their own community and state organization as well as their own distinctive culture in the centuries preceding our era. However, hitherto the problem of the Roxolani has received scant attention in world, and particularly Slavic, literature. Neither papers nor articles on this subject have been published and even the Encyclopaedia Britannica does not have an entry on this subject.

A fairly extensive treatment of the Roxolani, particularly as regards their relations with the Pontic state, by the author of this monograph, "L'Ucraina e lo spazio Mediterraneo" appeared in the *Atti del Primo Convegno Internazionale di Studii Mediterranei*, Palermo, 1952, pp. 119-124.

The Name

The name Roxolania or Roxolana is encountered in the course of 1,500 years and evidence of this may be found in written sources, manuscripts, on old maps. It was used in diplomatic relations, it was known in old West-European and old Ukrainian writings and official documents as well as in Ukrainian folk tradition and belles lettres. Most of the researchers and scholars who touched on the origin of the Roxolani and the Alani (Alans) believe that they came from the Iranian branch of the Indo-European group of peoples. W. Miller, the student of the Caucasus, and others state that the contemporary Ossetins of the Caucasus are in fact remnants of the original Alans. A number of scholars, among them W. Miller, D. Ilovaysky and others, explain the name of the Roxolani as being actually "Rox-Alani" or "Rox-Olani" which means "White Alani".

Ancient sources, particularly such writers as Strabo, Pliny Secundus, Cornelius Tacitus, Claudius Ptolemy and others, as well as medieval and modern sources, provide us with

material for the recreation of the history of Roxolani. In its outlines it was as follows:

History of the Roxolani

As it can be reconstructed, the history of the Roxolani begins from the Second Century B.C. At that time the Roxolani inhabited the broad plains of Ukraine between the Boristhenes (Dnipr) and the Tanais (Don) rivers, particularly above the Sea of Azov. They were sufficiently strong according to Strabo (Geografica, Bk. VII) at the beginning of the first century before Christ to march against the Pontic king, Mithridates-Eupatorius, with an army of 50,000 men led by their ruler, Tasiy. In due course they took the most strategic port on the Black Sea, Chersonessus (now Sevastopol). Skilur, king of the Roxolani, who had his seat at Olvia (at the mouth of the Boh River) set up special military bases in Crimea: Palacion (now Balaclava), Nabon and Neapole (near the present-day Simferopol), which served as defensive outposts during the incursions of the nomadic Huns and others (Tacitus, Taciti Hist. Lib. 1). Tacitus writes that in the middle of the 1 Century A.D. they entered Mesia (in contemporary Bulgaria) and began to press on Dacia on the lower Danube. According

to Greek sources, in 118 A.D. the king of the Roxolani fought against Rome and forced Emperor Hadrian to come to terms, agreeing to pay them tribute and guaranteeing free trade with Greece.

The first occurrence of the Roxolan name on graphic material is on a map of the world by Ptolemy from the II Cent. A.D. where, on the north shore of the Sea of Azov (Meotida) appears the name — “Roxolani”.

Greek colonies which were founded in Crimea were attempts to control the whole Crimea area. These, however, were never wholly successful. The Roxolani-Alani continued to set up their cities and ports here. Thus in the III Cent. A.D. they founded Suhdey (now Sudak) and Ardavda (now Theodosia) which were used as military and naval bases during the inroads of the Huns, Magyars and Pechenegs. That the Roxolani and the Alani were a settled and permanent population and not a nomadic people is shown by their sign writing which also gives evidence that they were a sea-going nation. In their writings they used such marks as anchors, ropes, etc. Their autochthonous status in Crimea is attested to by the existence in the XIV Century of “Alani parishes” there (Stritter, *Memoriae Populorum IV, Alanicorum*, C. VI, Para. 94).

Other data indicate that the Roxolani cooperated with Rome, and that they served as mercenaries in the Roman army. By the reign of Marcus Aurelius (161-180 A.D.) they had moved to the territory between the Danube and the Tisa Rivers. With the coming of the Goths into Southern Ukraine in the third century of the Christian era, hostility against the newcomers became evident. This was particularly true under the Roxolani ruler Bolemir who took up arms against Germanarich.

The Alani

The Alani were closely related to the Roxolani. They are mentioned for the first time in Greek and Latin sources of the I. Cent. although earlier reference to them may be found in Georgian, Armenian and Chinese documents. They are usually mentioned as inhabiting the eastern and south-eastern

regions of Ukraine and in the IV Cent. to the "Alani Gates" — now the Darial in the Caucasus. There are indications that they also occupied part of Asia Minor and reached as far as Armenia and Media. Both the Alani and the Roxolani were allied with the Huns in their struggles with the Goths. This alliance smashed Germanarich's armies and drove the Ostrogoths from the area between the Don and Danube. In 406 the Alani in an alliance with the Suevs and Vandals invaded Gaul and part of the Alani settled south of the Loire. In 451 they fought against Attila. Another part of the Alani penetrated into Spain but was defeated and pushed back into Lusitania where they in time vanished as a distinctive ethnic group. Still another group penetrated into northern Italy in 464 where they were defeated by Risimer.

Roxolani Settlements

The extent of Roxolani settlement is an interesting topic which has not been studied extensively. Existing sources tell us that they were over-run and scattered by various nomadic invaders, particularly by the Huns circa 375 (Ammian Marcell XXXI, 2). The Roxolani-Alani settled in various regions far removed from their ancestral lands. One part of the Roxolani together with the Goths (under the name of Rotholani) wandered to the northwest and it is likely settled in Rugia — Baltic Pomerania (Rugen in contemporary German). In the tenth century this area was settled by Slavs called Ukrani, a name which was probably brought by the Roxolani.

Another section of the Roxolani moved in a south-westerly direction and possibly gave their name to Russolon in southern France. A large part of the Roxolani was driven southeast to the Kuban basin and the southern slopes of the Caucasus. There they were still generally known in the early part of the Middle Ages. But probably the majority of the Roxolani went north, to the rolling steppe-parkland of Ukraine, settling between Don and Donets Rivers, along the middle Dnieper and on the Boh and Pruth. It was there that they constituted the substratum of the Slavic tribes; or, more particularly, of the Old-Ukrainian tribes.

It is a question, however, whether the Huns did in fact completely squeeze out the Roxolani from their original territories. There is reason to believe that after the Huns had moved on, the Roxolani continued to hold the commanding position on the Black Sea coast (as reported by Jordanus in 551). Other early medieval sources testify that in the reign of the Byzantine emperor, Justinian, the Alani were Byzantium's allies (Procopius and Constantine Porphyrogenitus state as much). During the reign of Justinian III the Alani king, Saores (Sardy), was also allied with Byzantium.

The Alans are also often mentioned by Ukrainian chronicles under the names Yasy and Osy during the campaigns of the

Kievan princes in the X-XIII Centuries, to the Kuban and Caspian areas. They were also known to Arabian writers of the X-XI centuries. As Spitsyn, the well-known archaeologist, and others claim, the Alans who lived in the Azov and Kuban areas had commercial relations with the East and Byzantium through Itil and Ros, a port on the Don River. Through Metropol (Kiev) they had trade contact with the West. Furthermore, they say, Kiev was inhabited by them — if not founded by them in the first place.

The Alani and the Roxolani have also left permanent traces in Ukraine and adjoining territories in the form of geographic placenames such as Yasy on the Pruth River, the Sea of Azov and others. Old written monuments contain the names "Ozov", "Osy", "Asy" which in fact mean — Alani or Alania. Several such names have survived in central Ukraine as well. "Roxolany Buzynovati", a village on the Dniester, "Roxolany", a village near the city of Orikhov on the Middle Dnieper, etc.

Archaeological Remains

Hitherto archaeological remains pertaining to the Roxolani and the Alani have usually been classified with "Samatian remains" and only in more recent times, thanks particularly to the work of Prof. M. Miller, have they regained their own Roxolan and Alan identity. To these remains belong a treasure from the II-IIth Century found near Novocherkassk in 1864; gold and silver objects from the IVth Century found in 1912 in the village of Pereshchepyna near Poltava; traces of settlements from the IVth Century found near the village of Verkhny Saltov and those found near Kiev, in the Kharkiv region, not far from Zaporizhia, etc.

Other remains have been found on the Donets River, on the Don, on the Boh River (1931) on the Black Sea's Coast. (These are marked "X" on the map.)

Extremely interesting were the discoveries which P. N. Schults made in 1946 on the site of the former Neapole near Simferopol in the Crimea. Neapole, according to Strabo, was

founded in the first century before the beginning of our era by Skilur, king of the Roxolans. Decorations on the walls of burial chambers in Neapole were found to be very similar, both in technique and ornamental motifs, to those used in Ukrainian peasants in decorating their homes. Murals depicting scenes from everyday life showed people and their dress which were neither of the Greek or Roman type, but which were original, Roxolan. Their dress is very similar to that shown on the magnificent third-century bas-relief, the so-called "Trifon" from Tanais, found near the Don showing a Roxolan on horseback.

Both the material and spiritual culture of the Roxolani was at a high level. The production of utilitarian objects, of all materials and utilizing a variety of techniques, was highly developed. This was particularly true of the armorer's art. Ceramics, glassware and jewelry also showed a high level of artistic and technical achievement.

The material culture was a distinctive one with an individual style of its own. It differed from the Gothic and Scythian but stood in close relations to the Ukrainian art of the Princely Age, IX-XII Centuries. — The culture of the Kievan state.

The spiritual culture stood not lower than the material. The symbols and emblems found on amulets and seals are reminiscent of the Egyptian and Hittite (from Asia Minor). The sign writing of the Roxolani also was of great significance.

Sign Writing

Examples of Roxolani sign writing was found on stone tables in the seventies of the last century on the sites of the former Olvia at the mouth of the Boh, at Kerkinit (Evpatoria today) and at Kerch. The inscriptions which date from the III-IVth Century, created widespread interest and a diversity of theories regarding their origin (vide Burachkov, *Zapiski Odessk. Ob. Istorii i drevn.* Vol. IX pp. 191-199). The Roxolan scripts which differ from Oriental writing and from classical Greek and Gothic scripts, have as yet not been deciphered.

The author of this study shows in separate work that this is line script which, although generally attributed to the Roxolani, was in fact the precursor of the Slavonic "hlaholytsia" of the older Bulgarian-Macedonian type from the IX-Xth Century. The illustrations included here (figures 11) bear this out.

Thus the Roxolan script was the basis which the Slavonic "hlaholytsia" and later the "kyrylytsia" were developed. It was, probably, the "Rus'ic writing" which St. Constantine found in Chersonessus during his stay there in the middle of the IXth Century.

West-European Sources

Material on the Roxolani during the Middle Ages and later, until as late as the XVII-XVIIIth Century, can be found in West-European sources. It is both numerous and convincing.

Alania is recorded on one of the earliest European maps of the world, that by Beatus (X-XI Cent.). On a map by S. Münster (from *Novae Tabulae*, printed in Basle in 1552) there is found a separate description of "Russia sive Ruthenia, quae et Podolia olim vero Roxolana".

In writings, too, "Rus", "Ruthenia" and "Roxolania" are frequently mentioned as being identical. Saxo Grammaticus, for example, writes in his twelfth-century *Historia Danica*: "Hi sunt Russi quorum Strabo sub nomine Rohoxolanorum commenit". Guagnius affirms: "Et eisdem Sarmatiae ortum duxit gens Roxani, sive Rossani et Rutheni-Russique".

In addition the Roxolani are mentioned in the writings of Marino Sanuto (1334), J. Barbaro (middle of the fifteenth century) and in a large number of other writings from the XVIth to the XVIIIth Centuries.

In the Vatican library the letters from Petro Mohyla, Kievan Metropolitan during the XVIIth Century, are kept under the heading: "Della Chiesa Roxolana" (E. Smurlo, *Le Saint Siege et l'Orient Orthodoxe Russie, 1609-1654*, Prague, 1928; Supplement pp. 151-154, No. 90).

Ukrainian Sources

The Roxolani are frequently mentioned as the ancestors of the Ukrainians, particularly in Kozak chronicles of the seventeenth and eighteenth centuries. The name of the Roxolani was used in the official Hetman's diplomatic documents, in belles lettres and in folklore. It was used particularly when it was desired to point up the separateness of the Ukrainian people, their autochthonous status, to show the distinction between Ukraine-Rus' and Muscovy. The Chronicle found in the Hustyn Monastery (1670) traces the origin of the Roxolani to Paphlagonia in Asia Minor.

The Metropolitan of Kiev, Petro Mohyla (first half of the XVIIth Century) used the terms "Orthodox Roxolani" and "Ecclesia Roxolani" in his official documents. He had in mind, of course, the Ukrainian people and the Ukrainian Church.

Bohdan Khmelnytsky and Ivan Vyhovsky, Hetmans in the seventeenth century, during their negotiations with Swedes demanded the recognition of the rights of the Kozak state to "the whole of the ancient Ukraine or Roxolania (totius Ukrainae Antiquae vel Roxolaniae) where the Greek faith is established and where their language still exists as far as the Vistula". (Sichynsky, *V. Ukraine in Foreign Comments and Description*, New York, 1953, p. 99).

Of a large number of old literary works it is perhaps most worthwhile to mention a panegyric to Hetman Ivan Mazepa which was entitled *Muza Roxolanska* (Chernihiv, 1688).

The name "Roxolana" was widespread in Ukraine in olden days when it was used as the archaic name of Ukraine and the Ukrainians. Ukrainians who went abroad, particularly Ukrainian women, were also so called. The Christian name "Oxana" (from Ksenia) which is derived from Roxana or Roxolana, is very popular in Ukraine. The story of Natasia Lisovska who was seized by the Tartars in Ukraine (near Rohatyn in Podillya) in 1520 and who later became the wife of Sultan Solyman II is well known. She entered European history and literature under the name of "Roxolana" and exerted a great influence on Turkish foreign affairs.

This, the Roxolani as a people (that is, a well-defined ethnic group) who had their own country, history, culture, language, art, state and political system headed by kings or princes existed on the territory of Ukraine for almost five hundred years, from the second century before Christ until 375 A.D. They, too, in a large measure contributed to the genesis of the Kievan state (IX-XIIth Cent.).

Prof. V. Sichynskyy

New York

ПОЯСНЕННЯ ДО РОКСОЛЯНОК

Прочитавши монографію проф. В. Січинського — РОКСОЛЯНА — про первісну історичну назву — України, — як — Роксолянція — або Сармато-Скитія, прийшов до думки по річевих доказах та аргументах, що колишня Київська Русь від Тмутороканського Князівства на Тамані (тепер Кубань) простягалася по Чорномор'ю та Дніпру на Захід аж до Дунаю та Висли. В Приозів'ї було Веспор-Кімерійське Царство, а в Криму та нижньому Подніпров'ю Чорномор'я — Понтійське Царство, які в Скито-Сарматську добу були поєднані.

Цей Край, чи простір, від четвертого століття до Різдва Христового та другого століття по Різдві — звався Роксолянцією, як то визначено на мапі. Хоть Мапа визнача друге століття, проте існують відомости про існування в Чорномор'ї Роксолян раніше за Скито-Сарматію.

Існування Чорноморських Амазонок відноситься до періоду Троянської війни VIII-IX-го століття до Різдва Христового. Чорноморські мітичні Амазонки приймали участь в Троянській війні й їхня Цариця Пентиселея в тому змагові була убита Ахилом, а друга Цариця була вбита в Чорномор'ї Гераклом в інтризі Антиопи та Тезея за чародійний пояс Цариці Амазонок — Гіполити. Автор Іліяди та Одисеї — співець Гомер згадує про кімерійців та Боспор-Кімерійське Царство, що відноситься до VIII-го століття в часі Троянської війни.

Озівське море звалося тоді Меотією, а Чорне море Понтом, тому й Царство Чорноморське звалося Понтійським Царством. Керч, тоді звався Боспором, від того Приозівське (Меотійське) Царство — звалося Боспорським Царством.

Всі ті Царства мали географічну назву в історії — Роксоляннія або — Рокс — Аляннія та Сарматія. Співзвучність цих слів і понять ототожнюють дослідники та історики. З назвою Роксоляннії автор — Амазонок — переробив їх на Роксолянок лише в назві, з тим самим змістом, дописавши кілька розділів про війну Геракла та Тезея з Амазонками, тепер Роксолянками, за чародійний пояс Гіполити, який (пояс) мав здобути Геракл для доньки грецького Царя Евристея, бо цей чародійний пояс мав силу захисту й влади, а грецька Царівна хотіла володіти Світом.

А в т о р

РОКСОЛЯНКИ

(Амазонки)

М І Т

В С Т У П

Січ Роксолянська у сновиді.
Жінки відважні у привиді,
В колі військових керівниць,
На скитських конях, на овиді,
Як ті сарматки миловиді, —
Завжди в походах войовниць.

Край Чорномор'я на узгір'ї,
У Приозів'ї, в приозір'ї, —
Жіночий на валу наміт. —
Рій Роксолянок на подвір'ї,
По ритуалу, чи повір'ї, —
Серед зірниць шукав приміт.

Від Чорномор'я до Кавказу,
По-стародавньому розказу,
Ці Лицарки звитяжних битв,
Аж до Колхиди йшли щоразу,
Не відступаючи ніразу, —
Вславляючи жіночий сприт.

Шляхи в Колхиду в горах криті.
Лиш Аргонавти бойовиті, —
З мандрівничим своїм звенем,
Були в Колхиді не побиті, —
В шляхах тернистих, в Царськїм Скиті,
В борні за золотим руном. —

Туди ходили, були види,
І Роксолянки ясновиді —
Й з рогів пили трунке вино.
У тій Країні, в горах звитій,
Цілющі води, соковиті, —
Жінки зливали до кринок.

С І Ч

I

У Телескирі — Рій-столиці,
У Амазонки — мрій-цариці,
Що прозивалась — Гіполит,
Жили жінки всі войовниці,
Що від грядиці до грядиці
Співали гимн гінких гонитв.

Цариця спліту — Гіполита,
По-українському — Олита,
У зборі січових імен, —
Щоб Мати-Січ не була крита,
На Змій-могілі Князя Скита
Складала міт своїх племен.

Складала міти і приміти
Для куренів в усі повіти,
Жіночим рангам і чинам.
В Календарі у день Еліти
Писались зоряні приміти
По порам року й временах.

Коли хто з них не знав сонета,
На Січі не вставлялось вета,
Як то у — ООН — є у примх. —
Сказати війнам є прикмета,
Коли впаде з хвостом комета,
То можна й прозою, без рим.

Звичаєве військове Свято
У них парадно було втято.
До Марса промовляв весь Кіш.
(Старі тримались найпростіш),
Імпровізуючи завзято. —
І підносили, як прийнято,
Жіночий у цей день престиж.

II

Від Перуна, в очах Цариці,
(За журавлем біля криниці)
На плацу міста, чарівниці,
В вінках у плетивові кіс, —
Притьмом пробігли до дзвіниці
І, стяг, ізвівши до Зірниці,
Гукнули криком всі набіс. —

П'яніла і гула станиця. —
Пронеслась в гринджолях візниця
З Кошовою в упряж орлиць. —
Обвіяні вітрами лица, —
Вітала радісно Столиця,
Пустивши у блакить горлиць.

Над вечір запалали площки.
Січовий прапір на дві плашки,
Жовтоблакитний, — горілиць —
Яснівсь і полоскавсь врозпашки.
Жінки в кереях на-опашки —
Й кибалках із пернастих птиць.

Із Булавою — бронзолиця, —
Кошова, — Січова Цариця, —
Стрілецький подала тринець.
Ніби на крилах чар Жар-птиця,
Цариця, мов притка жериця,
Пішла з Тризубом у танець.

В Сузір'ї вздріли всі комету
Малесеньку, як ту монету, —
Що, запалившись, зникла вслід.
Жериця слід чадри, з намету,
Сказала, що війну з моменту
Почати, щоб було, як слід: —

III

— »Усім, з науки показної,
Від Отаманші — Наказної —
Не відступати без причин:
— Команди слухати ясної —
— Від Кошової приязної, —
Щоби тримавсь Державний чин.

Предобра річ, коли є влада.
Все добре є тоді у зладах,
Війні, чи миріві, почин. —
Тож, Кошова, як та балада,
Як сонячна степна Гелада,
Козачкам всім дає спочин.

Чи був би Кіш без Кошової,
Або рій бджіл без ройової,
Плід без запліднення вощин?
Вся мре сім'я без провідної.
Сто тисяч трутнів без одної
Цариці — не складуть рощин.

Чи є громада де без пастви,
Або Держава де без власти,
Щоб протрималася би вік?! —
Який нарід, коли без касти,
Ставав на ноги, щоб не впасти,
Як той тверезий чоловік?! —

Дивіться, Милі, бій на стиці.
Дурні ворони, дикі птиці, —
Й ті мають провідний інстинкт.
А Ми, в Козацькій тут Столиці,
(Дзвінки жінки-перепелиці)
Розводимо ще небелиці, —
Щоб нас тут Шпак узяв у штик«.

IV

»На конях їздить Ми учені.
До війн від роду приучені.
— Одна лиш коле очі річ, —
В одній груднині Ми печені.
Навік лишившись приречені,
Всі від мужчин втікаем пріч.

Хто з Вас родивсь в Сузір'ї Лева,
Як Лимарева та Телева?! —
Або в Сузірії — Стрілець?!
Жериця волить Вам пестлива,
Іти із хлопцем, річ можлива,
З Сузір'я Овен на ралець. —

Життя тим буде повен-човен
І хлопець кожній медиковен,
Козак на конях і гінець. —
Всім на показ козак шиковен,
Бо кінь його завжди підкован,
Щей грошей має гаманець. —

Жінки з Сузірія — Овена,
Так, як Олена та Йовена,
Мужчин беруть з Сузір'я Лев.
Мужі дівкам спід Скорпіона,
Або спід Риби — ембріона, —
Спід Рака, як для легколев.

Козак, що родиться спід Рака,
Відважний хлопець неборака,
Мислівець добрий і фразер, —
З лица червоний, не жебрака,
Як рак на кухні, у бараках,
(Хоть темно-синій із озер), —
У шпорах-кleshнях — фантазер«.

LEO

If you were born July 24—August 23

EMPHASIS IS IN YOUR 11th HOUSE. IT RULES:

profits from business or profession; social contacts and opportunities; hopes and wishes; your reputation.

SAGITTARIUS

If you were born November 23—December 21

EMPHASIS IS IN YOUR 7th HOUSE. IT RULES:

partnership, marriage, teamwork; efforts to effect alliances; change of environment; public relations.

ARIES

If you were born March 21—April 20

EMPHASIS IS IN YOUR 3rd HOUSE. IT RULES:

neighborhood projects; mental interests; self-expression; short journeys.

V

»Хто з Вас в Сузір'ї Бик рождена,
Як та Оксана навіжена?! —
(Нехай не буде ображена),
Або в Сузір'ї — Козоріг?! —
Дівкам тим буде для почина
З Сузір'я Діви молодчина, —
Такий, що кожду б з Вас беріг.

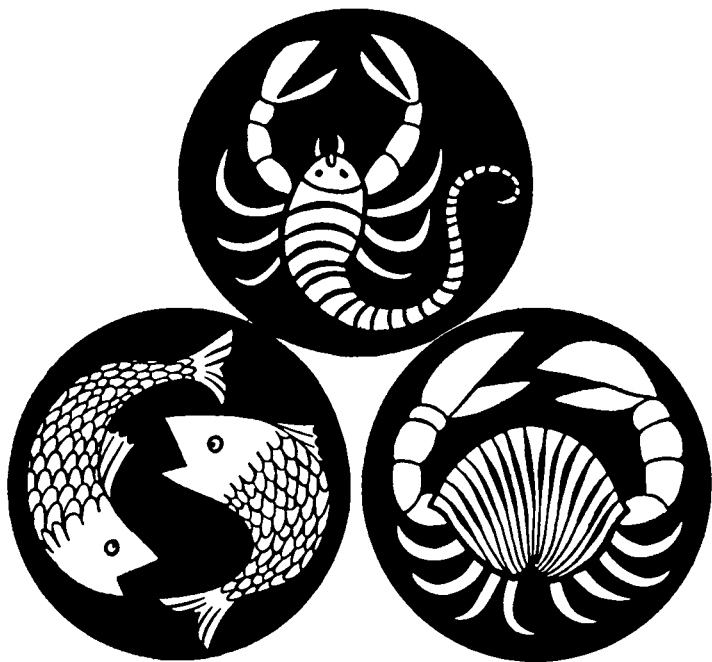
А Діва — сваха є у чинах, —
Догодить всім вона дівчинам,
(Хоть дуже заздрісна мужчинам),
З удач не любить всіх ледач.
Одна лише лиха личина, —
Що Діва-Зірка в величинах,
Багато інших ма задач. —

Дитя спід Діви є виразне.
Спід Козорога дуже празне,
Забавне часом у порі. —
Сузір'я Бик найбільш образне.
В нім знамено буває разне,
Хто родиться при тій Зорі.

Хто є спід Близнюків в Блакиті?!
Той буде Царствувати в Скитів.
Хто спід Сузір'я — Водолій?!
Мужі тим будуть даровиті, —
В житті лиш трохи норовиті,
Як кінь в Цариці — Худолій.

Ознаки всім є у Планеті. —
Жінки ще будуть на монеті,
Бо войовниці не туми, —
(Хоробрі всі такі, як Ми),
Не є у мужів у тенеті. —
Жінки оспівані в сонеті.
Пісні складають їм уми«.

SCORPIO

If you were born October 24—November 22

EMPHASIS IS IN YOUR 8th HOUSE. IT RULES:

jointly held money and property; estate and tax matters;
resources and savings; private transactions.

PISCES

If you were born February 20—March 20

EMPHASIS IS IN YOUR 4th HOUSE. IT RULES:

the end of long-term affairs; office or base of operations;
community and home matters; parents and elders.

CANCER

If you were born June 22—July 23

EMPHASIS IS IN YOUR 12th HOUSE. IT RULES:

contacts with institutions and invalids; personal limita-
tions and problems; investigation and self-analysis;
charitable undertakings.

VI

По днях було Небес затьміння.
Стискало душі всім сумління.
Козачка кожна три рази —
Сердечні всі свої боління,
Всі мислення й душі воління
Складала тут на терези. —

На терезах діла приємні,
Якісь симпатии взаємні,
Перетягали в правий бік.
Лихі діла й діла таємні
Тягли особи якісь темні
У протилежно, у обік.

Стрибає стрілка й натякає,
Брехух і зрадливих лякає.
У рівновазі всі з доброт.
Тим, хто від правди утікає,
У серце стрілка утікає, —
Бере, як треба, в оборот.

Перед терезами в осягах,
Хто не лукавив у присягах,
Хто не чинив нікому лих. —
Козачка то, чи то нетяга,
Покаже стрілка, хто сутяга.
Тут захитає усіх злих. —

У кого думка є твереза, —
Той не хитається в терезах.
Сумління в кожного змага.
Скажу до слова у окресах:
В приватніх навіть інтересах
Завжди добро перемага. —

TAURUS

If you were born April 21—May 21

EMPHASIS IS IN YOUR 2nd HOUSE. IT RULES:

financial prowess and ambition; ability to raise needed funds; buying and selling; earning potential.

CAPRICORN

If you were born December 22—January 20

EMPHASIS IS IN YOUR 6th HOUSE. IT RULES:

job and employment matters; co-workers and servants; services you perform; health and diet.

VIRGO

If you were born August 24—September 23

EMPHASIS IS IN YOUR 10th HOUSE. IT RULES:

officials, a parent, government; business, occupation, career; credit, ambition, patronage; honors and popularity.

VII

Жінок, що в війську умирали,
(Вже по затьмінні, як орали),
Вночі Кентаври прикро крали.
Один Полкан, з усіх лаврет,
Коли жінки на грищах грали,
Розносячи якісь корали, —
Кошову вкрав в такий секрет:

Спритні, підіслані, каптали
Над річкою човни забрали —
Й пересягли кордон-заплет.
— Цариці перли показали, —
Схопили, навіть не зв'язали,
Й з Кошовою тікать вперед.

Кошова закричала кволо. —
Почула варта крик навколо.
Й у бій, звільнивши від робіт,
Післала кращих із вишколу,
Що покінчали уже школу, —
Відважних молодих кобіт. —

В похід рухнули новобранки.
Дали в дорогу їм таранки.
Жінки нарід є вольовий, —
Взяли горілки в філіжанки,
І біля річки колежанки —
Двобій зчинили бойовий. —

Скрізь розіслалися післанці.
У кожній по десятку ланці
Наказ читався Крайовий: —
»Побить Кентаврів у догонці,
Щоб не приходили в догадці
В обоз жіночий ройовий«. —

GEMINI

If you were born May 22—June 21

EMPHASIS IS IN YOUR 1st HOUSE. IT RULES:

success through leadership and drive; methods of coping with vexations; caring for your appearance; new projects and changes.

AQUARIUS

If you were born January 21—February 19

EMPHASIS IS IN YOUR 6th HOUSE. IT RULES:

creative talent, favourite activities; dealings with youthful people; romantic attachments; executive ability.

LIBRA

If you were born September 24—October 23

EMPHASIS IS IN YOUR 9th HOUSE. IT RULES:

religious and intellectual matters; affairs of partner's relatives; your outlook on the future; distant interests.

VIII

Найголовніші, ніби Матки, —
З роду, по-розказу, Сарматки,
(Жінкам роевим волосним),
Кричали криком галасним, —
Щоби всі сурмили сурмачки.
Почувши сальви, гайдамачки
Неслися з співом голосним.

На конях, спритні сагайдачки,
Роеві, не прості козачки, —
Несли всім стрільна замашні,
Влучні й потішні для кидачки.
Так швидко коні гнались скачки,
Аж коси слались запашні. —

Кошова поясок носила, —
Що в ньому чародійна сила.
Простісінький той очкурець,
(Коли тримав хто на взірець),
Мав силу козака Трясила,
Що в війнах все уряд косила,
Мов бойовий отой стрілець. —

Кошова пояском махнула, —
Кентаврів весь табун рухнула,
Лишився лиш при ній гінець. —
Як тричі череском війнула, —
Полкана, що при ній, зіпхнула,
Зробивши і війні кінець. —

На ранок, коли Січ вертала,
Цариця-Кошова, аж тала, —
Тримаючи парадну стріч. —
Жериця Кошову вітала. —
Кошова з Булавою стала —
Й промовила запальну річ:

ІХ

— »Уся Земля і Ми з нагоди
В постійній зміні від погоди,
— Як пам'ятаєте, — торік, —
Коли робили Ми походи —
Через гірські в Колхиду ходи,
— Льодовики пливли до рік. —

Завжди в затьміння війни й води,
Між людьми сварки і незгоди,
У дивній тій сумній порі. —
Як Ми здіймались в небозводи,
— Поети нам складали Оди —
На Сім Братів, крутій горі.

Було, кажу, колись не злее,
Як на Кавказ Пентиселея —
Ходила в Мцхеті в Монастир.
По всім Кавказу в Асамблеях
— Її вітали, як Енея, —
Прийти прохали у настир«. —

Війна далася та запекла. —
У ній з Кошем пропала Векла.
По ній сконав один бурлак.
Кривава ніч тоді поблекла. —
Проклятий Марко люто з пекла
Кричав і вив, як вовкулак.

На десять миль тяглися бої.
Лягли Кентаври скрізь, ковбої.
Від вогнищ, що були вночі,
Песиголовці вили в вої. —
Хмарки звивалися в сувої,
Як те вороння у кручі. —

Х

»Нам треба вчить кентаврську мову,
Щоб розуміти їхню змову. —
(Кошова каже у вимову). —
— Візьмемо гусяче перо. —
Напишем правильники знову,
Не вдаримо себе у брову, —
(Бо маєм вдачу гонорову).
Фонема їхня вся на — ро.

Всі конюхи Кентаврів мертві.
На кожній милі впали в жертві,
Не врятувала навіть втіч. —
Лоби у лобурів подерті. —
Чуби поздирані, потерті.
Слід людоконів стерла ніч.

За тих, що мертві, посічені,
(По Веклі також розлученій),
З медом коржі з'їмо печені.
Причіску кожна закосич. —
Ридальні, Сестри, серед черні
Жериця плачі у вечерні —
Співатиме, як отой сич. —

Всі плакальщиці, запрошені,
Ридатимуть, як оглашені,
І проспівають: — Возвелич
Всіх Роксолянок в поученні.
Всі панегирики, вручені, —
Прокажуться сім раз по-трич.

Тож, будьмо, Сестри, усі чемні.
(По Веклі вбитій Ми речевні).
Полкани згинули нікчемні. —
По мертвим ставим могорич.
Відьми не будуть запрошені.
Свічки палатимуть вощені. —
Нечистий не підступить хрич«.

XI

— »Я, Кошова, Ваша Цариця,
Так не сиджу, як печериця.
Без мене Край би посумнів.
На старість буду я в черницях,
Хоть і ходжу по вечорницях,
Людей не ставлю у сумнів. —

Усім, дає собі хто раду,
Дам, Роксолянки, Вам пораду:
— Нема кінця іще війні, —
Хоть землю збито, ніби грядом.
Чужого війська повно рядом.
І Телексир горить в огні. —

— Отож, війна не небилиця. —
Залізний птах з носом, як глиця,
Вніч фантастичний вводить страх.
Летючий Змій-дракон, Жар-птиця,
І Гарпіїв бронзові лица —
Над нами скрізь летять в вітрах.

Якась Земля, — Царя Горя,
Везе людей сюди на реях,
У наш привабливий терен.
На парусах і на вітрилах,
Драконових огняних крилах,
По серед лун, гучних сирен.

Над рівником, по паралелях,
Летять пігмеї у тарелях,*)
У плавниках якихсь вітрин.
Пливе Земля Царя Марсея, —
Уся в садах — оранжерях,
В квіту магнолій і цитрин«.

XII

»Одну сторінку перелесну, —
Скажу Вам річ іще про весну.
Знайду в листові — 0 — зеро.
— Поїдемо усі на Десну, —
Побачимо красу чудесну: —
У лісі — Мертве озеро. —

Я в кожную хвилю перенесну
Царицю згадую Небесну, —
Що врятувала нам село. —
Це озеро без дна, без лесу,
Скрізь розлилося, аж до кресу,
І все навколо ізмело. —

Розповідають паломниці, —
Що їздили до Половиці,*)
Що бачили, як хижий крук, —
Пернастий, в чорній багряниці,
Перелітав между грядиці —
І впав в мочарах серед лук.

Тож, сядем рядом в човни-весла.
Вода і так би нас понесла, —
Та проти хвилі, під гору, —
Не можна їхати без гресла, —
Щоб хвиля буйна з човна-кресла
Не зміла нас, як дівтору. —

Минем затін і по дорозі
На Бористенському порозі
Ізробим триумфальну гру.
В зеленому Великім Лузі —
Зведемо прапір в виднокрузі,
Пороги обійдем внапруг». —

---

*) Половиця — тепер Січеслав (Катеринослав).

XIII

»Відважні Лицарки в покрі,
Бажання ще яке — котрої?! —
Сказала в слові керівна. —
— Хто хоче їхати до Трої,
Пентиселея кличе в строї,
Кошова славна, чарівна«.

Пентиселея й Гіполита —
Кошова кожна Сановита
І войовнича із лиця. —
В хоробрости несамовита,
Пентиселея й її свита
До ворога не залиця. —

Хоть давнина в старих преданнях,
Кошова тут в моїх поданнях.
Тризуб тримаючи в руці, —
Сказала слово в привітання: —
»Хто йде до Трої до світання,
Той зброю матиме в приціл«.

Пентиселея мовить в рої: —
»Атени брали Ми у зброї, —
Страшний з Ахилом лиш двобій,
Зустріне Гектор нас у Трої. —
Нам грецькі не страшні герої,
Цей міт Ми зітремо в пробій.

З Тезеєм будьте в розторопах.
В Атенах наша Антіопа, —
Кохала в зустріч юнака. —
Тезей в тім лицар не солопа,
У Антіопу нашу влопавсь
Й кохання те нам у знаках.
(Бо перемога в нім зника)«.

XIV

В Царя гірського Еврисфея
Була дочка вродлива Фея,
Дочка закохана в сновид.
Вона любила спів Орфея. —
Рій фантастичних мрій у реях
Вважала дійсністю в привид.

Царю, Амеда, зводить мову
І просить Батька у намову
Здобути в чари поясок. —
Не бути Батькові німому.
Геракла просить він самому
Дарунок той здобуть висок.

Амеда хоче в Царстві влади.
Здобути пояс для Елади —
Геракл здобути ма саміт. —
Лицар чуприну й вус погладив,
Човни у подорож наладив, —
До Роксолянок у наміт.*) —

По тім, Царівна вже Амеда
Вік царюватиме у медах, —
Як Гіполита та у міт. —
Ночами мріє в сні Амеда, —
Їй пояс сниться у комедях,
Всі Царства хиляться з приміт.

Геракл човни став з військом гнати
Шляхом, що плили — Аргонавти —
Серед негоди і вітрів. —
Тезей із ним також фанатик,
З Царем Йолаєм плив лунатик.
Геракл вже Телескир уздрів.

XV

Сідало Сонце, день кінчався.
За пояс бій страшний почався.
В тім Гіполита лиш сумна, —
Бо випадок тут прикрий стався.
Тезей до Антіопи вдася, —
Щоб пояс викрала вона. —

Була таємна в ніч нарада.
Подруга Гіполити в зрадах
З Тезеєм зустріч відбула.
Тут Антіопа у украдах, —
В глухих застінках, не в парадах,
В коханні пояс віддала. —

У Гіполити страшний клопіт
В подружній зраді Антіопи,
Хоть не була вона з роззяв.
Кошова кинулась на хлопів
І впала мертва у галопі. —
Тезей тут Антіопу взяв. —
Геракл убив Царицю в злобі.
Всі Роксолянки у жалобі,
Цариці квіт життя зів'яв.

Коханням зрадила тут жінка,
Бо пояс викрала дружинка.
Геракл свій змаг у цім осяг.
А Антіопа у настирках —
З Тезеєм стрілася в гутирках
Й подружжям стала у посаг. —

Атени й Спарта й вся Елада
В війні із Троею в загладах.
В змаганнях мруть там вояки.
Рій Роксолянок в Трої в складах,
До греків в помсті, у розладах,
Троянці їм, як свояки. —

Е П І Л О Г

То ж, Роксолянки ці комедні,
Прикмети знають всі кометні.
Кошова річ сказала ввіч: —
Жінки всі щирі і відверті. —
В фатальних війнах дуже вперті.
Світ зна Дівочу славу Січ. —

Так Амазонки, колись славні,
Жіночі войовниці давні, —
Клялись у війнах умирать. —
Степи лиш зацвітуть у Травні,
На конях рядові й управні —
Ставали у військову рать. —

Перед вели усюди старші. —
Наказ тримали Отаманші. —
Коли хто з них не вступить в бій,
Не вб'є песиголівця в річці, —
Довіку тій самітній дівці —
Буть неодруженій, самій. —

Лиш Роксолянки в день Весталки,
Як просипалися Русалки, —
Кумались жаби в болотах, —
Вели із Скитами гулянки. —
У спів Веснянки — Роксолянки
Вінки сплітали у житах. —

Так, певно, з дозволу жериці,
Перед початком косовиці, —
Серед весняних теплих днів,
Згрібалось сіно у копиці —
І після того молодиці —
Родили Козаків-синів. —

Англія
1950-64 рік.

РОКСОЛЯНИ

Роксоляни — група кочових Сарматських племен, що мешкали в Північному Причорномор'ї в 2-му столітті до Р. Хр. — по 4-те століття по Р. Хр. нашої ери. Сармати й Роксоляни мовою споріднені з Скитами. Сармати, Роксоляни та Скити відомі античним історикам ще з кінця 7-го століття до нашої ери, до Р. Хр. До складу Сарматії (Сарматів) входили: аорси, язиги, роксоляни, аляни та інші племена. Сармати прийшли на Україну з над-Волзьких та при-Уральських степів в 2-му столітті до нашої ери й оселилися, як кочовники в при-Чорномор'ї, звідки витиснули Скитів й посіли панівне становище. В 1-му столітті нашої ери Сармати в союзі з іншими племенами вели боротьбу проти рабовласницького Риму. В 2-му столітті нашої ери (по Р. Хр.) утворився Союз племен на чолі з Алянами. Панування Сарматів в Чорноморських степах припинили в 3-4-му століттях Готи та Гуни. Готи (германи з походження) з над-Балтики вдерлися на Україну в Чорномор'я аж до Криму. В другій половині 4-го століття, за доби Германаріха (царя Готів) — 350-375-х роках, проти Готів повстала Мала Скитія (Задоння) разом з Роксолянами в керівництві князя Белемира. Повстанці Роксоляни були вже християнами, яке поширювалося і на Готів. Повстання Роксолян спрямоване було проти Готського рабства, де Германаріх був тяжко ранений Роксолянами й скоро помер. Готи були розбиті й Атила гунський вдерся аж до Німеччини, де в подружжі з германкою (на весіллі) був отруений й гунська Орда скоро розпалася.

НАЗВА РОКСОЛЯНА ЧИ РОКСОЛЯНІЯ

Назва — Роксолянія — в географічному понятті є найстаріша назва української землі. Роксолянія — відома в історичних документах та в географічних назвах України в Чорномор'ї протягом півтора тисячі років, ще з Античних часів, відома в західноєвропейських та староукраїнських

документах та в народній традиції в письменстві. Більшість дослідників, як і дослідник Кавказу XIX століття В. Міллер, визнають походження Роксолян з Іранської гілки індоєвропейської групи народів, базуючись походженням того часу назв: Боспору, Меотії і т. д.

Найстаріша споріднена назва з Роксолянами є ім'я — Роксана — з історичних джерел IV-го століття до Р. Хр. За Плотархом, Арріаном і Діодором Сицилійським — Роксана була донькою Бактрійського короля Окспартеса, яка в 327-му році до Р. Хр. стала жінкою Олександра Македонського. Роксана народила сина у Вавилоні по смерті Олександра Македонського, якого вважали наслідником і спадкоємцем Царства.

По смерті Олександра, Роксана з сином повернулася до Македонії, де була ув'язнена Кассандром за стінами Амфіполіс й там страчена в часі 310-309 рр. до Р. Хр.

Бактрія, звідки походила Роксана, є країною Афганістану в Середній Азії, куди заходили Скити в час походу до Єгипту. Історія цієї країни є мало знана.

В подібність до Роксани є українське ім'я — Оксана, не відсмає в інших європейських народів.

Назву — Роксоляни — пояснюють, як «рокс-оляни», або — «рокс-аляни» — або — «білі аляни». Дослідник В. Міллер дає пояснення — «рокс» — світ (ясний), тобто — «світлі аляни».

Історик Іловайський пояснює, що «рокс-аляни» — це — аляни, що живуть над річкою — Рокс (Аракс) або — Рос, — та що плем'я — Полян — в Київській державі було — рокс-алянським плем'ям.

Всі дослідники тої думки, що — рокс-аляни і аляни — є споріднені племена, які мають спільну історію.

Р О К С О Л Я Н А

Роксоляна (Лісовська Настя, 1505-61) — дружина турецького султана — Сулеймана I. — Народилася в м. Рогатині (тепер Івано-Франківської області) на Україні. В 1520 р., під час нападу на Рогатин Роксолянну захопили Кримські Татари в полон і продали в султанський гарем.

За свідченням сучасників, Роксоляна відзначалася красою, розумом і музичним талантом. Ставши дружиною турецького султана — Сулеймана I-го, Роксоляна відіграла значну роль в політичному житті Туреччини 20-50-х років 16-го століття, зокрема намагалася посадити на султанський престол свого сина Селіма. З ім'ям Роксоляни пов'язано спорудження в Стамбулі ряду архітектурних пам'яток.

У Львівському Державно-Історичному Музеї зберігається портрет Роксоляни, виконаний у дусі італійського Відродження, який є одним із перших станкових портретів, створених на Україні. Український композитор Д. В. Січинський в 1908-9 році написав оперу — «Роксоляна».

ДО ПОЕМИ СКИТИ

Тон доби у віршах І. Деснянського вражає первісністю свіжого в недоторканості своїй неопалеоліту Бористенського степу. Гадаю, що вино тих віршів, як кумис ним оспіваних кобилодійців, дійде до серця кожного непересічного читача».

Юрій Клен

С К И Т И

БОСПОР КІМЕРІЙСЬКИЙ

В С Т У П

Гуде Боспор, гуляє в водах.
Підноситься у небозводах
На крилах вітру буревій.
Гуде Боспор у непогодах,
Пливе до Понту у пригодах,
Гуде на хвилі вировій. —

Бурлить Боспор вгорі і сподах.
Хмарки несуться по господах
В Перуній сині громовій. —
Вирують хвилі у походах, —
На довгій милі йдуть по сходах
Шпилі по стелі горовій. —

Гуде Боспор, аж чутно в море.
Лавиною Содом-Гомори —
Ввир скачуть хвилі швидше мрій.
Клекочуть, сині, чути хори. —
Пливуть, постинані, мов гори,
Не розбиваючись, у стрій. —

Боспор під вітрами говоре.
Гойдаючися, мов потвори,
Несуться хвилі на обрій. —
Хмаринки небо тчуть суворе.
Чайки співають, ллють гумори,
Розсипавшись, як той рій. —

Боспор вирує в пишних шатах.
Чайки настирливі на чатах
Скиглять в зіниці коловій.
Чайки ячать і чаєнята, —
Співають в жалі, мов дівчата,
На Україні степовій. —

Англія, 1951.

М I Т

I

Край моря, де сиділи таври,
Казкові крилися кентаври.
(Рід людоконів і пегас). —
Від них тепер і слід погас.
Копить їх біг, мов дзвін літаври.
Всі войовничі, як ті маври, —
Кентаври ті мітичних рас. —

В Країні степу і привілля,
В землі простору і дозвілля,
Серед молочних теплих рік,
Що вниз спускалися до моря,
Де небо вквітчане у зорях,
Водився здавна чоловік. —

В степу тоді, при кожній річці,
Серед могил, де паслись вівці,
Де сич гукав у тьмі страшній,
Жили прадавні Кімерійці, —
Й швидкі якісь кобилодійці,
Що крились в глибині степній.

В землі чудес цих Меотійській,
В степній Країні Бористенській
Велись мандрівники річні. —
Спустившись в води понт-евксинські,
Відважні люди — роди скитські —
Робили напади нічні. —

Мандрівники-молокоїди
Похід робили до Колхиди,
Де крилось золоте руно. —
Кобилодійців знали всюди.
Бо войовництвом ції люди
Прославились уже давно.

Україна, 1940.

II

Часи старі, престародавні, —
В льохи й архіви здані вдавні,
Ішли й мінялися стократ. —
Про Край, Історію в поданні,
Коли і хто був в посіданні,
Склав Геродот і Гіпократ.

Дав Гіпократ нам персонажі
Про скитські мандрівничі мажі
На четверо, чи шість коліс. —
Вози і буди в них на мазі. —
Жінки із дітьми всі чумазі
З них виглядали із завіс. —

Колись учені, Старі Греки,
Пливли з купцями в наші ріки,
Дві тищі років перед цим, —
Й списали назви й переліки
(Усі міста, річки і стіки), —
Які народи в назвах, скільки,
Жили у Скитським Краї цім?!

Так Геродот писав про Істер —
Дунай у п'яти гирлах тісних, —
Про Бористен — наш водограй, —
Про Тирас — кольористий Дністер,
Танаїс — Дін у водах прісних, —
Про Скитський весь суворий Край.

По записові Геродота —
В нас вісім місяців мерзлота
І Сонце, Геліос, у тьмі. —
Що сніг — то пір'я у пустотах,
А води — пливкова густота,
Що повива річки в зимі. —

III

Ще Геродот писав про Скиля,
Про Скитського Царя у стилях,
Що жив подвійничим життям.
Життьова в Скиля така скаля:
Він вдома — скит, а у льокалях,
У Ольбії, він — грек — буттям.

Цікаві вісті з уст народа
Дав Геродот такого рода —
Про Кімерійський Керч-Боспір:
Коли з'явились Скити в бродях,
У Меотійських, в Кимрів в родах
Із Королями стався спір. —

Люд Кімерійський без погорда
Піддався Скитам у незгодах,
У безнадії йти у бій. —
А Королі (їх дуже шкода)
Загинули в степу в походах,
Тримаючи тяжкий двобій.

За Геродотом — Кімерійців,
Що рід вели свій від Тракійців
І посідали наш Боспор, —
Відважні Скити всіх у бійці
Побили над Тирасом в гінці,
Настигши у степу наскор.

Нащадки не лишили крукам
Кісток їх по ярах і луках,
Поляглих в завзятій борні.
Шляхетним возвели в заслугах
Могилу на Дністрових кругах,
Що в наші ще стоїть там дні.

IV

Весь степ від Дону до Дунаю
В згадках про Скитів пеленаю,
За звичаєм до нас близьких. —
Цей степ, мов море, в хвилях грає,
Колишется і поринає —
В високих травах і низьких.

Тьма тьмуща Скитів в війни Перські,
Прийшли до водів Бористенських,
До рік молочних, рік степних. —
Прийшли від гір рудих Синайських
До берегів й долин Дунайських
З родинами в шатрах повстних.

Найстарші Скити, Скити — Царські,
По Дону сіли: — Всі лицарські,
Спритні і у боях меткі. —
В Криму жили Греко-Цісарські,
Невільні Скити, володарські,
В гонитві на конях приткі.

Від Чорномор'я в півдороги,
Де лле Славута крізь пороги,
Сиділи Скити — скотарі. —
Воли із будами, безрогі, —
Пригнали у степи розлогі
Мандрівні Скити — гуртарі.

Мандрівні Скити у кибітках.
Усі на власних заробітках. —
В них скот у безлічі голів —
Плодивсь і множивсь й був в прибутках.
Жінки і діти пряли в будках, —
Ушитих шкірами волів. —

V

По Бугу хлібороби старі,
Осілі орачі в отарі, —
Засіли у степах пустих.
Худоба у степу й в кошарі.
І безліч дичі у обшарі —
В очеретах й лозах густих.

Всі хлібороби хліб робили.
Зимою просо й сім'я били,
Тримаючись звичаїв й примх,
Жили привітно, навіть мило.
В звитяжній праці збіжжя плило
І продавалося у Крим. —

Худобу всяку із таборів,
Пшеницю й жито із оборів
І мід бджоляний у дуплях: —
Все, що було в склепу, в коморі,
Експортувалося на морі, —
На чужинецьких кораблях.

Купців, що крам везли в причали,
Над морем митники стрічали —
Й гостили при своїх властях.
З усіх Країв були прочани,
Де є село яке гречане, —
В глухих далеких волостях.

І скотарі тут не останні.
Скотини нагонили в стайні
У вільнім броду і в пристяж.
Купці і крамарі віддальні,
Дуже привітні і вітальні,
Крамниці розтяли навстяж.

VI

Чимале місто це портове,
Видно столичне, урядове,
З тризубом мало синій стяг.
У нім купецтво все родове
Тримало військо тут вартове
Для догляду простих нетяг.

В Криму у греко-скитських строях
Було купецтво в всіх покроях. —
В міських крамницях поз палат
Мізерія у всяких кроях. —
Із Греції срібляста зброя —
Й дамаський шабляний булат.

Мистці і грецькі богомази
Оздоблювали скитські вази.
Цей посуд не пропав в часі.
На вазах коней для окази
Мистці наносили в заклази,
Щоб побут не пропав в красі.

Купецтво грецьке все із грішма,
По межі скитами скрізь мішма,
В кав'ярнях в приморських садах.
Голота, що водилась в кишлах,
З таранею над морем кишма,
По усіх дахах — на судах.

В льохах й пивницях зліва й справа
Теляча і овеча страва, —
Добре зготована усмак. —
В ринках наладнаний на лавах
Баранячий шашлик в приправах
Із кримських молодих восьмак.

VII

В сто каганців — локаль звичайний
Зайшов купець один нечайний. —
Із ним гостей ввійшло зveno. —
Піднісши перстень обручальний,
Обід замовив гість начальний
На сто осіб з трунким вином.

Човни прийшли з людьми причальні.
Музики гри втяли стрічальні. —
Всі гості вийшли на ганок —
Й були заслухані, мовчальні,
Коли вінки внесли вінчальні
Русалки-німфи під танок. —

В посаг зайшла у сніжній шалі
Гірська Цариця. — У ошалі —
Отаман шаль з лица звійнув.
Всі гості крикнули ужалі.
Цариця повіла у залі, —
Що з гір Савмак повів війну.

Русалки й мавки звели вії.
Застигли гості, мов німії.
Спинили всі свої спірки.
Подули вітри горовії —
І зникли німфи в буревії,
Мов в небі у імлі зірки.

Вітри несли псаломні звіти.
Несли в Уряд туди і звідти
Літаврів дзвони голосні. —
Дули вітри, зривали квіти,
Несли пісні у усі світи, —
Пісні повстанські клиросні.

Е П І Л О Г

Йшли кораблі в Краї Арабські,
В далекі землі, землі рабські,
Де Скит сконав вже не один.
Везли людей купці Іранські,
У чужі землі, у тиранські,
Повідривавши від родин.

На кораблях, в шляхах далеких,
На галерах важких, нелегких,
Скитів, потомлених в серцях,
Принижених, рабів безликих,
Купці везли людей великих,
Половлених на вулицях. —

Купці везли людей для страти,
Везли людей, що йшли вмирати
За волю у Краї у змаг, —
Що йшли в'язниці відпирати,
Ламати ґрати, як пірати, —
В терпіннях муки і зневаг.

Лягали Скити в смеркні спати,
А ніжна хвиля, Хвиля-Мати,
Заплакала на морі їм. —
Гукнула чайка: »Хвати, хваті! —
У кількох милях стала звати:
Я є, Сестриця, рідна всім«. —

Купці хотіли іще плати.
Гукала чайка їм крилата —
Й заплакала, як хвиля, спів.
Котились зорі в небі злати. —
Поклони чайка стала слати. —
Заходив місяць й мовив: »Спім«.

Англія, 1952.

ВАРЯГИ
(ВІКІНГИ)

Поема-балада

ПРОЛОГ

I

1. Запінилось Варязьке море, —
Об Скандинавські б'ючись гори,
Об човни, де збивалась рать,
Де непокірних були збори, —
Де зупинити міг всі спори,
Лиш грізний отаман-пірат.

2. Пірати — владарі морями,
Морськими мов були царями.
З пригодами з них кожен знавсь.
Під місяцем і під зорями, —
Купці-пірати кораблями —
Неслись, аж шлях по морю славсь.

3. Спускалися над морем хмари.
Відплили в море чудь-помори.
А Новгородське віче й знать
Тоді, як підступали варги, —
Вели із племенами скарги: —
Кому у Краї князем стать?!

4. Із Ругії й України — Слави
Прийшли й обсіли берег в лави:
Князь Рюрик, Трувор й Синеус
Тут знищили нічні застави —
І Рюрик берег весь заставив
Дружиною Варяго-Рус. —

5. Не лиш одні були нормани.
Із Данії прийшли ще дани.
А фіни з моря дали знать.
Поки сварилися країни,
У свято тут якесь весняне
У Новгород вступила рать*.

1940-45.

---

*) Покликані князі-варяги (варги) — не були норманами з Скандинавії, а були слов'яни-українці з Ругії-України — з-над Балтики, що поселилися там в час наступу на Україну гунів.

Розділ перший

АСКОЛЬД І ДИР

I

1. Весною, як сповнялись ріки,
Шляхом, що »із Варяг у Греки«
Котився водами Дніпра, —
Човнами, що були нелегкі,
Спускалися на низ далекі
Варяги, свій везучи крам.
2. Із Півночі, в весняну пору,
Пливли пірати до Боспору,
Дружинники Варяго-Рус. —
Закутавшись в ведмежу шкіру,
Варяги, у подобі звіру, —
До Греції тримали курс. —
3. Пірати — мандрівні варяги,
Військові — не прості бродяги,
Між ними і Аскольд і Дир,
Купецькі маючи ватаги, —
Розвідавши Славуту й саги,
До Київських спустились гір.
4. Славута вниз котився руном.
Вогонь над божищем-Перуном
Осяював вночі табір. —
Дніпро шалено люто грало.
Ратай, ізривши поле ралом,
Платив Хозарам виру-збір.

5. Аскольд і Дир — вояки смілі,
В військовій справі були вмілі,
Хозарський знищивши ясир,
Засіли в Київському уділі, —
Сусідам удались наділі, —
Тримаючи з варяг дозір.

6. Пливли купці, їх торг всіх бавив.
Для продажу і для забави —
Везли невільниць і рабинь.
Вставало сонце золотаве,
Сушило росяні отави. —
Дніпровая ховалась синь.

7. Коли простилися з лісами,
Вітри завили голосами —
З степовою травою-тринь.
Із тирсою по над житами
Загуб Дніпро з очеретами
Від люті навісних богинь.

8. На нижньому шляху дороги
Шумів Дніпро, ревли пороги,
Пускались води швидко ввир,
Лизали кам'яні підлоги —
І падали із скель в пологи,
Запінившись, мов лютий звір.

9. Обхід вели купці-варяги.
Човни тягли раби-нетяги.
Вночі лякав їх печеніг.
Зливалися у травах саги.
Невільники усі від снаги
Дзвонили ланцюгами ніг.

10. Спустившись Дніпром у море,
Купці-пірати шляхом скорим
До Царгорода донеслись. —
Дорогу вказували зорі. —
Приїхали усі узборі. —
З купцями-греками знеслись.
11. Варяги в шкірах, мов ведмеді.
Латин і грек, хто лиш угледів,
Кричав услід: »Урус-урус!«*
Всяк скаже, хто ведмедя видів,
Що, певно вже із цих привидів
Пішло і те — Варяго-Рус. —
12. Вогні горіли над Боспором.
Палали, мов зірки фосфором,
Церков злочоні куполи. —
Софія на крутих узгорах —
Гімн дзвоном розливала в хорах,
Аж мури на валах гули. —
13. Був Царгород в казковім виді.
Варягів і купців від мидів —
Пустили до Злотих Воріт. —
Рабить, що у серцях розбиті,
Всіх грекам продали при миті
У Кафу і на острів Крит.

---

*) На думку етнографа Порфирія Мартиновича слово »Русь« пішло від назви латинів медведя — »люрс« — »урс«. Твердження дослідника Міллера про спільність р. Аракс на Кавказі з словом »Русь«, що має співзвучність з Рок-Алянами, є лише наведенням, а не доведенням.

Розділ другий

О Л Е Г

II

1. Пливли поз Києва над нами
Купці-пірати знов човнами,
До Понту, в Золотий аж Ріг.
Лиш розлучилися з лісами,
Як тут Олег над містом саме
Спустився, щоб зробіть нічліг.
2. Відвівши до Десни дозори,
Олег, облюбовавши гори, —
Аскольду й Диру шле привіт,
Сказавши: »В ранню цюю пору
Варяги їдуть до Боспору. —
До земляків-купців пливіть!«
3. Аскольд і Дир удвох без спору
Зібралися на ногу скору, —
Не знаючи про вовчий слід.
Виходили з царського двору
На Угорську крутую гору. —
Дніпром знесло давно вже лід.
4. За звичаєм, що вівсь іздавні,
Несли дарунки гостям славні,
А терем готував обід. —
Приїхав гість далекий, кровний,
Купецькі спорудивши човни,
Військовий приховав похід.

5. Спустивши із човнів дружину,
Олег тут Ігоря-дитину —
Аскольду й Дирові підніс. —
»Не княжі Ви! — Зі злом їм кинув:
Тут княжому лиш княжить сину!«
І наглу смерть списом наніс. —
6. Аскольд і Дир, князі з серцями,
Упали зраджені купцями —
На землю, скошені, як плід.
Нарід жажнувся над мерцями.
Олег над княжими двірцями
Пред власним злочином поблід.
7. Темніло. Тінь лягла гаями.
Від сонця промінь впав до ями,
Де Дир з Аскольдом, павши, ліг.
Народний гнів вітри полями —
Пронесли й зникли за морями,
Де людський біль і сум знеміг.
8. Дніпро від того часу стогне.
З води пливуть вночі тритони
І снуть на Угорській горі. —
Перун грізні громи нагоне. —
Реве Дніпро, а місяць тоне
За хмарами — золоторіг.
9. І, скликавши вічеву раду,
Олег під час свого параду,
Щоби нарід не огірчить, —
Сказав підступну тут тираду,
А потім вийшов за ограду —
Й спитав: »Чому нарід мовчить?!«

10. Нарід хитнувсь й повів баладу:
»За надужиту княжу владу —
Суд Божий гнів не облегчить,
Бо світ не зна зречень прикладу.
Твоє життя в жерців в закладу
І Небо крок твій обличить«. —
11. Віддавши дань Перуну й Ладу,
Олег приніс в свою загладу
Багато переможних битв. —
Вінець і славу Київ-граду
Олег доніс до Царєграду,
Поставивши на брамі щит.
12. Минули дні тяжкі розбрату.
Олег за смерть князів попрату
Від змія впав поз власний спис.
Аскольда й Дири скорбну втрату
Нарід в серцях несе, як рату,
Як Повість давню Літопис. —

Е П І Л О Г

1. Дружинна Русь — варяг ватага!
Із Вами був усяк — нетяга. —
Прославлені Аскольд і Дир!
Вас Україна знає здавна. —
Хорониться могила славна —
Серед крутих Дніпрових гір.
2. Багато літ зніс місяць рогом,
І свідком був добра і злого,
Відколи є планетний світ. —
Аскольд і Дир в народа свого
(В устах великого й малого)
Живе і досі з часу того —
І буде жить до віку літ.

СВЯТОСЛАВ

(Поема-балада)

ВСТУП

1. Встають конюхи у світання.
Пегас у стайні щось не спить.
Він чує старе посідання —
Залишить і буйно хропить.

Гремить під копитами стайня.
Коня щось лихе норовить. —
Іде Святослав у останне, —
Коня свого здоровить. —
2. Кінь чує вже нині післання.
Похід предвіщає сновид. —
Несе Святослав осідлання,
Хоробрий, відважний, на вид.

Сказав Святослав привітання.
Коня під вікно становить. —
Дорога хистка дуже дальня,
Та Князь не зріка сановит.
3. В Болгар Святослав у снідання.
До греків вступа у обід. —
Цимісхій, Цісар, по преданням,
В страхах від нанесених бід.

В пожарах від ранку до рання
Змагають війська до побід. —
Та всіх не зсікають в вмираннях
Народів, що хочуть свобід. —

4. Спинивсь Святослав у відстані,
Спинились його вояки. —
Спинився Цимісхій й у стані
Зустрілись, ніби свояки. —

Простий був наш Князь. У віддалі
Розмова тяглася заки. —
На човнах сиділи віддані,
Відважні його козаки. —

5. Особа Князя не стиральна.
Чуприна і вуса взакид. —
Сорочка проста, натуральна,
Суворе лице у запит. —

В Цимісхія пиха тональна.
Парча, позументи-знаки. —
Злочона зброя доскональна.
На конях в дружини хаки. —

Англія, 1952.

С В Я Т О С Л А В

Баляда

1. »Іду на Ви! — Щоб Край відстоять,
Шлю виклик поцербить мечі!« —
У Князя візантійська зброя —
І панцир на важкім плечі. —

»На виклик жду, для чести бою!
Вже битву нам кричать сичі.
Дружину я веду з собою —
На човнах по Дніпру вночі«.

2. »Ой, Ладю!« — Журить Ольга згоря.
Та Святослав їй: — »Мати, чу!...
Поб'ю хозарів в Каспій моря,
А звідти на Дунай лечу!« —

»Дунаечку, ти мій Дунаю, —
Я чую щось недобрі сни! —
Не вернеш, сину, я сконаю,
Чекаючи, жду до весни«. —

3. Чи верне Святослав в господу?
Княгиню розтина сумнів. —
Княгиня не зсина до сходу,
Як Мати, що коха синів. —

Стинає Ольга в снах на сходах,
У терем не ступає дні. —
Гуляє Святослав в походах,
Палають по ночах вогні. —

4. Князь-лицар, Володар народів,
У війнах не ступа саміт. —
Дружина з ним тримає згоду,
Широкий звоювавши світ. —

Даждь-біг їм наверта погоду,
А Стрі-бог схороня наміт. —
Дружині Святослав в угоду
Плекає Перуна свій міт. —

5. Ріс Святослав на скитських конях,
Перун в боях його беріг. —
Шлях віщував вночі по зорях,
А місяць вів золоторіг. —

Лук й сагайдак завжди в пригоді.
Де смерті будь — годився сміх.
Конину грів сідлом в поході.
Кумису наливав у міх. —

6. Рознісся клич Князя Дунаєм.
Відважний завершивсь похід.
Князь, Києвець заклавши, Краєм
Вертався до Дніпра на Схід.

Летіла гайвороння зграя —
До кінських у яри копит. —
Степ дикий пеленавсь і краявсь
Від княжих й печенізьких битв.

7. Трубили печеніги в роги, —
Скрізь по степах розжалених.
Топив і пінив Дніпр пороги,
У хвилях вивсь розшалених.

Чайки кигикали, кричали, —
Серед степів здичавлених. —
Славута гув в степах-мочарах,
Серед могил впечалених. —

8. Темніли ізомлілі далі, —
В степах наших уславлених.
Тут вої Святослава вдалі
Спинилися незламлені. —

На скитських на старих могилах
Сичі вночі пугукали. —
Підкралась печенігів сила
І Князя в сні застукала. —

9. В бій, Святослав, мерщій по конях.
І не питать в степу доріг! —
В біг, скитський кінь, в степу погоня.
Біля порогів печеніг! —

Кінь Святослава серед поля...
Князь луком на сідло наліг.
Але Каган — лихая доля —
Його коня ізбив із ніг. —

10. Князь меч підняв із криком: »Слава!«
І захищався, ніби тигр. —
Та без коня на Святослава
Каган з ватагою настиг. —

Тьма печенігів, ніби лава,
Косила військо завзятих. —
Скотилася, ніби булава, —
Буй-голова в змаганнях тих.

11. Гуляють печеніги в гаї. —
Синіють над Дніпром вогні.
Ватагу Хан-Каган вітає,
Частує за бої трудні. —

Каган в день перемоги в стані
Кружляє келехом в обхід. —
Скували печеніги зрані —
Княж-череп в золотий обвід.

12. Впав Святослав в двобій останній.
Вслід простір голубий поблід.
Легенда про похід титанів
По світу рознеслася вслід.

Дружина над Дніпром в риданні
Княж похід освятила в міт. —
Лишився Святослав в преданні
Відважний, бойовий, з приміт.

13. Славута у степу безкраїм, —
Могутній мов Титан зітхнув.
Безсмертя Святославу грають
Всі Музи, що Дніпро надхнув.

Пороги Святослава знають
Давно вже не одну весну. —
Тнуть хвилі і вітри стинають,
Дорожнім не дають заснуть. —

Україна, 1938-40.

КОШОВИЙ ОТАМАН СІРКО

1672—1680

Сірко, Запорізький Отаман, відважний Лицар Козацький, оспіваний в Козацьких (кобзарських) Думах, походив родом із Слобідської України, (з Харківщини), з міста Мерефи.

КОШОВИЙ ОТАМАН

— СІРКО —

(1674 — 1675)

П О Е М А

Баляда

В С Т У П

»Січ Мати, Козацька Покрова,
Умерти Козацтву — не дай!
Щоб сила, Стихія Дніпрова,
Жила з Козаками — подай!«

Гуляв Кошовий у порогах.
Дніпро воркотав, як Удай.
Сірко, Отаман, в осторогах
Козацтво водив за Дунай.

»Січ Мати! — Співав він в дібровах,
Я — Син Твій, байрака, спитай! —
Вітаюсь: Будь, Мати, здорова! —
Тебе Син, бурлака, віта!« —

Підноситься хвиля вітрова.
А чайка її лескота. —
Дівчина в Краю чорноброва
Почує, нехай, її та! —

ЛИСТ ЗАПОРІЗЬКИХ КОЗАКІВ
ДО ТУРЕЦЬКОГО СУЛТАНА

I

Султан Турецький Запорізьцям
Писав таке своїм пером: —
— »Я є Султан Махмед, брат Сонця,
Брат Місяця. Цар над двором

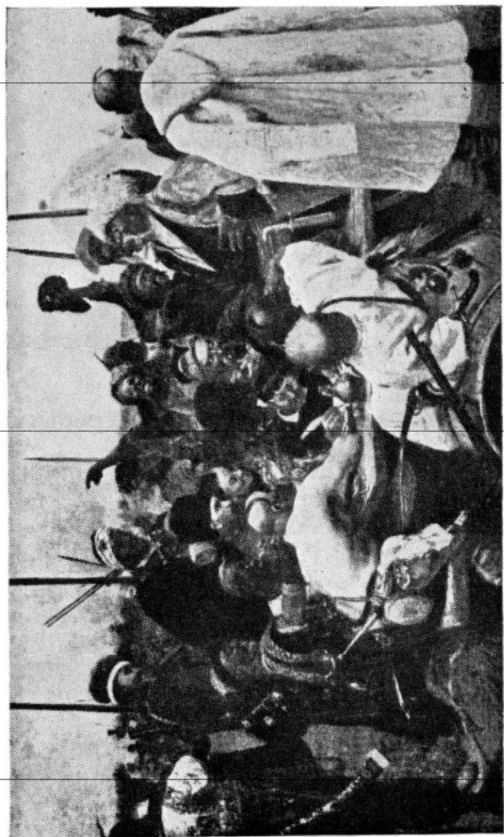
Єгиптянина й Вавилонця.
Намісник Божий над збором —
Єрусалимця й Македонця.
Цар над царями всіх хором.

Державець Царств усіх й займанця
Святого Гробу з тереном. —
Надія й втіха мусульманця,
Султан — Махмед із Кораном.

Султан незборений заслонця
Всіх під чужим хто бременом.
Вояк і Лицар і чолонця —
Над Боспором цим временом.

Султан є острах й оборонця
Всіх Християнів загалом.
В мені плекайте охоронця —
Святих земель й хилить чолом.

Наказую Вам, як полонцям,
Мені піддатись з знаменом. —
Спинить наскоки в землях лонця,
Що під моїм є раменом«. —

Запорожці пишуть листа до турецького Султана

Сподобалася річ ця хлопцям.
Підливши в каламар чорнил,
Гукнув Кошовий до писомця: —
»Султана, щоб ввесь Кіш чорнив!« —

Натиснувшись до ослінця,
Щось кожен писарю яснив.
Ззаді козак, один мислівця,
Сказав таке, що Кіш, аж нив.

Сірко у позі переконця,
Ізвівши позір свій орлин,
Сміявся так, аж за локонця
Розплився вид його у блин.

Писака був в словах лакомця,
В папері так пливав, як лин. —
З Султаном щоб бувать в знакомцях,
Перо все умочав у плин. —

»Шайтан, проклятий, Ти Турецький.
Люципера секретар врат. —
Не Лицар — кат Ти кам'янецький.
Проклятого Ти чорта брат. —

Броварник Ти ерусалимський.
Тобі уже ніхто не рад. —
Татарський сагайдак халимський.
Орди Твоєї досить зрад. —

Принадний кухар вавилонський.
Олександрійський козолуп. —
Колесник лесний македонський.
Свинар египетських халуп. —

Товариш чортів Ти задонський.
І Божий дурень і олуп. —
Не думай, що козак затонський
Тебе не знає, що Ти глуп.

Ти, — злодіяка подолянський,
Самого гаспида онук. —
Нарід наш вірний, Християнський,
Тобі не піде до спонук. —

Твій вражий турок, варіятський,
Негідний взяти нас, як крук. —
Землею, блазню азіятський,
Й водою битимемось з рук.

Число, яке є, Ми не знаєм.
А місяць в Небі повз зірок.
Календаря у нас немає, —
А рік у книзі під шнурок.

А день у нас, як в Вашім Краї.
Листа кінчаємо у строк. —
Цілуй нас ззаді, »ось-де« — скраю,
Ступити треба лише крок«. —

II СІЧ

Січ Запорізька з Турком в спорі.
Шукаючи шляхів різних, —
Махмед, Султан, гукнув в Боспорі:
»Спинити Козаків грізних!« —

Читав листа і кликав в горі
Аг, Яничарів тих гнівних, —
Щоб галери ладнали вскорі,
Щоб стала Січ в покорі в них.

Січ Запорізька в непокорі —
Прислала лист вразливий вгнів.
Султан до Аг гукнув в докорі:
»Спалити усю Січ в огні!« —

Йшли яничари у вишколі
На Козаків, братів, в борні.
І впали в боротьбі довколій,
Бо Козакам нема рівні. —

Три дні Різдва Святого в чарі
Моливсь Сірко, як водить сан.
А на четвертий три бочари
Вина вжотив козак в осан.

Запила Січ, що аж при чарі
Схопився сам лихий шайтан.
Так Запорізьці, безпечарі,
Гуляли всі безперестан.

Гуляли Козаки не в промах,
Віддавши Різдву-Святу дань.
Співали, мов сичі в дібровах,
Зітхнувши від тяжких ридань.

Вовки завили по дорогах. —
»Січ-Мати!« — Гукнув хтось ввіддаль.
»Січ-Мати!« — Відбилось в порогах.
Відбилось й скотилося в даль. —

В четверту ніч Різдва, впівночі,
Як місяць чоло золотив, —
І поглядом своїм паночим
По куренях зайців водив.

Як спали Козаки без мочі,
До Січі Хан тут нагодив. —
Під позіром якимсь урочим
Один Козак прокинувся здив.

Сірко схопився, мов шалений,
Збудив Козак його учас. —
Отаман, Січчю окрилений, —
Стрільнув, чуть місяць не погас.

Кіш, Божим чудом оживлений,
Прокинувся в страшний оказ.
Сірко, як змієм ужалений, —
Звів булаву й гукнув в наказ.

Бахчисарай

Стрільнула Січ всіма снастями,
Аж в Лузі загули сичі. —
Тринадцять тисяч із трястями
Упало яничар в Січі. —

Хто в бранці издавався з нестями,
Хто кидався на гола мечів. —
До Криму вкрик Орда з страстями
Втікала на гала вночі. —

Татари, турки, яничари,
Гули в усій огулиці. —
Втікали кримці і бучари,
Попадавши на вулиці.

Згубивши втіч, Аги турчали.
Мурзи, надувши скулиці, —
Неначе пси, скигли, мурчали,
Не маючи притулиці. —

Змагалась Січ в борні з Ордою
І похвалялася знести —
Селім-Гіреєві покої, —
Бахчисарай увесь змести.

І, справді, ночі раз глухої,
Щоб зберегти навик престиж,
На конях Козаки, у зброї,
Через Сіваш пішли брести.

Лякала Січ Орду й Султана
В лицарськiм проводі Сірка.
Сіваш із бродами Шайтана
Січ переходила зірка. —

Сірко, як тiнь гінка Титана,
Хочби яка була ріка, —
Як ніч приходила лихтарна,
Перепливав навірняка. —

Сірко, махнувши булавою,
Навперетин, щоб перейти, —
Гукнув: »Хто, хлопці, з головою
Підбити Хана допомогти?!« —

Пустились Козаки без бою
В Бахчисарай аж, навпрости,
Й столицю облягли юрбою, —
До гір лиш Хан устиг втікти.

Ковентрі-Лондон, 1951-1952 р.

Декабристи на чолі з Пестелем та Рилеївим готували в грудні 1825 року в Петербурзі царський переворот з метою встановити Конституційний Парляментарний Уряд, на зразок, як то є зараз в Англії, щоб було знесено кріпацтво, але повстання було придушено, а сім чоловіх декабристів разом з Рилеївим було повішено, а безліч заслано на ка-торгу до Сибіру. Повстання мало відбутися в Петербурзі, в Москві і в Києві, та скрізь було придушено.

В творові до декабриста Бестужіва Рилеїв свої почування та настрої перед декабрським повстанням передає так:

ДО БЕСТУЖІВА

(Переклад П. Грабовського)

Де ті любі сни дитини?
Насувають інші дні. —
Тяжкий жереб самотини
В світі випався мені.

Тьму таємну рано дуже
Грізний досвід розігнав.
Вельми рано, щирий друже,
Серце людське я пізнав.

Страшно жити без віради,
Чужим бути між свома,
А страшніш тієї страти
Гола істина ума. —

Дума гадиною в'ється.
Я тиняюсь в округи. —
Божий світ давно здається
Пристановищем нудьги. —

Сумом тиснуть стрічі всюди
— Що вбачається мені? —
Чи то скляклі трупи — люди,
Чи то діти навсні. —

Рилеїв

Рилєїв був одружений з донькою українського козацького старшини, що зблизило його до українства. Так Рилєїв вступає в контакт з українськими діями, в зв'язку з цим навожу його листа до М. А. Маркевича:

«...Дозвольте подякувати Вам за приємне закінчення листа Вашого. Я руський, але три роки жив на Україні: мало для себе, та досить для того, щоб полюбити цю країну і добрих її жителів...

Я писав, що відчував, і ніколи не думав, щоб окремі праці мої заслужили таку приємну увагу нащадків Хмельницького і Наливайка.

Не один Ви, багато хто із співвітчизнян Ваших таким самим звертанням озвалися до мене. Це така нагорода, яка назавжди залишить мене в боргу перед Вашою вітчизною. Дай мені, Боже, сил і можливості хоч би трохи віддячити землякам Вашим».

Декабрист Рилєїв був одночасно й поетом й написав багато історичних творів про Княжу Київську Русь, як то: «Олег», «Ольга при могилі Ігоря», «Святослав», «Святополк», «Рогніда», «Володимир Святий», «Баян», «Мстислав Удатний» та інші твори. Збірку свою Рилєїв озаглавив українською назвою: «Думи» 1825 року. Рилєїв написав багато творів з доби українського козацтва та Гетьманства. як то: «Богдан Хмельницький», «Наливайко» з підрозділами: «Київ», «Весна», «Смерть Чигиринського Старости», «Сповідь Наливайка», «Молитва Наливайка», «Сон Жолківського» та незакінчена поема «Мазепа» з розділами — «Гайдамаки» і «Палій».

Крім того, Рилєїв написав велику поему «Войнаровський» в двох частинах. Як відомо, Войнаровський був племінником Гетьмана Мазепа по рідній сестрі Гетьмана й приймав активну участь в Полтавській Баталії в 1708-9 роках й по поразці Полтави перебував в Гамбурзі, звідки його московське посольство викрало й схилило віддатись цареві Петрові, який заслав Войнаровського до Сибіру в Якутськ на все життя. Президент Російської Академії Міллер був в Сибірі в експедиції й в лісах Якутська зустрів в 1736-7 роках Войнаровського, який йому розповів всю свою історію в

Полтавській Баталії — 1708-9 рр. Опис цей Рилєїв винайшов в архіві й написав поему »Войнаровський«, з описом подій в участі Мазепи та Войнаровського. Цю поему з російської мови на українську переклав Святослав Гординський в дуже гарному звучанні рим, як то звучить з поданого тут в скороченні вірша.

— »Як похорону день настав,
Карло похмурий, у жалобі,
Старого Гетьмана до гробу
З останком шведів проважав.
Козак, чи швед, усі ридали,
Не йшов, тягнув я тїнь свою.
Чужинче! — Всі ми відчували,
Що із Мазепою ховали —
Надію України всю«. —

Навожу уривок з твору Рилєїва з поеми »Наливайко« — »Сповідь Наливайка« — в перекладі українського поета Грабовського, що теж перебував, як і Войнаровський, за царських часів в Сибірі в Якутську.

СПОВІДЬ НАЛИВАЙКА

(В перекладі П. Грабовського)

— Ні, Отче праведний, шкода!
Не дорікай гріхом пекельним,
Гріхом лютішим надземним...
Нехай по-твоєму впада! —
Щоб українському народу —
Вернути згублену свободу,
Край рідний визволить з ярма.
Гріхи жаднюг, татар, сарматів,
Злочинства зрадних уніятів,
Візьму на душу, все дарма...
Шкода спиняти! Пекла досить,
А ти дивись та потурай...
Вкраїна гине, пута носить...
Здобути волю — в тїм мій рай!
З сестрою неня уливали

Той пал до серденька мені,
Як над колискою співали
Про час завзятої борні:
Либонь вкраїнець перед ляхом
Не опадлючений був страхом,
Супоні рабства не волік,
Гидких тиранів та шулік.
Як вільний з вільним, рівний з рівним,
Братались ляхи й козаки,
Та зникло примраком марівним
Оте єднання залюбки...
Давно закон дріма в Варшаві,
Скрізь чути стогін голосний...
Усе побачивши в неславі, —
Я спалахнув, мов навісний.
Злоби ніщо вже не вгамує.
Мій зір похмурий та смутний,
Душа без вільности сумує.
Єдина мрія день і ніч —
Слідкує тінню безперіч,
Не дам я ради сам з собою:
Ні в ріднім затишку степів,
Ні серед табору, чи бою,
Ні в церкві, слухаючи спів.
»Вперед, — шепоче голос стиха:
Зітнути ворога час б'є!« —
Я знаю: — не минути лиха
Тому, хто перший повстає
Проти утисників народа,
Мене десь доля посила...
Коли, скажи, чи ким була
Без жертв осягнута свобода?
За Край я голову складу. —
Заздалегідь все уявляю, —
Але на все хоробро йду —
І жереб свій благословляю!

Рилєїв

1824-25-го року.

В Е С Н А

(Уривок з поеми «Наливайко», в перекладі І. Деснянського)

Тож Наливайко найсильніший
Гнітиться думкою з страждань.
В душі він сповнений бажань.
Він в серці щось хова повніше.
Родину й друзів уника. —
Один в степній пустелі ходить,
Близьких і рідних не знаходить
І від оточення втіка. —
По днях блукає і в самоти
Ма насолоду без турботи,
Душевна туга никне там.
В розмові сам на сам з собою,
Він в нетрях розлучивсь з журбою
Й у Чигирин знов завітав.

Рилєїв

1824-25-й рік.

НА СМЕРТЬ БАЙРОНА

(Твір Рилеїва в перекладі І. Деснянського)

По-що серед жахів війни —
Цей сум в жалобу погребальну?
Куди біжать на клич навално
Святої Греції сини? —
Давно від сліз й крові промкла
Елада у святій борні. —
В якій погрозі доля в дні
Знов Батьківщині Фемістокля?

Чому в хиткий тут трон тиран
Радіє в розкіш Сходу в роках,
За що йдуть дякувать пророка
В Стамбул старий й малий від рань?
В зір в Місолонгу гріб у храмі,
При вівтарі святім стоїть. —
В огні вся катафалка вгніт,
У блиск в прозорий дим фіаму.

В риданні метушня у чин, —
У галас натовпу народа, —
Ніби у гріб лягла свобода
В воскресшій Греції в спочин.
Ніби кайдани віковії —
В обтяг свободи знов у звії.
Ніби на неї йдуть в розвії
Султан і грізна Московія.

Царице, з гордості морів! —
Гордись не в силі великана, —
А в людській славі будь плекана,
З відвагою дітей в порі. —
У гідний розум, світло віку,
Твій син, твій приятель піт,
Зів'янув Байрон в квіті літ —
В святій борні за вільність греків.

Від океану свого —
Пливуть літа в чудовій силі:
Згубилось все в бурхливій хвилі,
А те, що є, ніщо з того. —
Впадуть твердині і оселі —
В спокуту стомленим вікам.
Прийдешня в безогляд рука
Поля спустошить у пустелі.

В міт тьми віків прийде загин:
Міста спустіють і заклади, —
Погинуть армії в заглади, —
Повстане новий Картаген...
Та серце в поклик тут дородний
Наверне душу юнака —
До гробу Байрона зблизька,
У позов зірки в зір природний.

Бритієць хилий, в схилі літ,
Прийде й могилу, гріб, покаже
Й погордним внукам в гонор скаже:
— »Великий спить отут піїт! —
Він жив для Англії і Світу,
На подив віку був у тон, —
В умі Сократ, в душі Катон.*
Шекспіра переможець в міту.

Він все під сонцем розгадав.
До гноби долі чувсь байдуже.
Він генію слух'яний дуже, —
Буть непідвладним він жадав.
Підступним сміхом оголила
Доля в позір людські серця,
Але душа в запал співця —
Погордливих не розлюбила.

Як зникла молодість, у зрек,
В краю від рідного далеко,
Прибитий тугою нелегко,
По нім сказав Європі грек:
— »Свободи друзі і Елади
В сльозах у сконові журби.
Одні тирани та раби —
Його раптовій смерті раді«.

1824-й рік.

---

*) Катон — республіканець-римлянин, що себе вбив по втраті Республіки.

ОДА ДО СЛАВИ УКРАЇНИ Й ГЕТЬМАНІВ

1. Колись Україна розквітала
І в Світі Славу здобула: —
Татар і турків розмітала —
Й в змагу прославлена була.
2. В Польщі Собеський і Баторій
Ходив на турків і татар. —
Москва у присуді історій —
Змагалась в «Смуті» у затарг.
3. Москва хотіла у доріки, —
Як і тепер, так і давно, —
Щоб всі лились слов'янські ріки
В московське »море« лиш одно. —
4. Тоді Кошовий — Сагайдачний,
Із Владиславом — Королем, —
В Козацькій Славі і удачі, —
З Московським мав війну царем.
5. Химерна дуже тая — Слава —
Була в Хмельницького Добу,
Коли Богданові — Булава —
Дісталась в змагові в здобут.
6. Ту Славу славну у — Богдана —
Московським взято в нас царем.
Москві в »Контракт« вона віддана,
В »Пакт Передславський« — дарем.

7. По Переяславу — Хмельницький,
Кромвель України, в проблем, —
Хотів »Контракт« з Москвою низький
Знести із Шведським — Королем. —
8. Гетьман, у поклику Густава,
Мав розпочать — нову війну —
Проти Москви, в своїх поставах,
В союзі з Шведами в двійну. —
9. Та скоро вмер, Кромвель в прославі,
Для У к р а ї н и у журбу. —
В розрив з Польщею, Гетьман в Славі,
Собі Свободи не здобув. —
10. Минуло більш, як триста років,
Як у к р а ї н е ц ь і поляк,
Шукають спільних дій і кроків
Й не поєднаються — ніяк, —
(Москві і німцю в переляк).
11. У наглий чин, в розгул татарський,
Москаль напав на — Конотоп. —
Виговський, Гетьман, в змаг лицарський,
В болотах — москалів потовк. —
12. В ганьбу Пушкар у безпідставі
(Полковник, що сидів в Полтаві)
Звів баламут в підтрим царя.
Виговський у своїй поставі —
В тім наступ зупинив в заряд.
13. В степу Козацькому широкім
Козак в просторі виростав.
За Самойловича у роки —
Мазепа у степу повстав. —
14. В дорученнях, якихсь поважних,
Був в Казиміра при — Дворі, —
А потім втік, Козак розважний,
До Дорошенка в степ в порі.

Богдан Хмельницький.

15. В Москві на Трон звилась Софія
Й розпочала в Криму війну. —
Голіцин, фаворит, в повіях —
Програв цей змаг в свою вину.
16. Хан Кримський степ спалив в пожарі.
Згоріла в корм коней трава. —
На Самойловича в розжарі —
Провину звів москаль в провал.
17. Татари москалів сто тисяч
І Козаків до — п'ятдесят —
Прогнали, їм тут Хан помстився,
Спаливши степ, свого досяг. —
18. Чи Самойлович був у змовах,
Чи так москаль лише гадав?! —
Голіцин в викрут свій в намовах
До суду Гетьмана віддав. —
19. В тім Самойловича, Гетьмана,
Із сином у Сибір загнав, —
А сина другого в оманах —
Убив, Козак лиш застогнав, —
(Хоть зради з них ніхто не знав).
20. Петро, царевич, за кордоном
Учивсь будови — кораблів, —
Коли вернувсь в Москву, доконом
Софію з Трону звів із слів. —
21. Сів по цариці Цар на Троні, —
Спинивши бунт Стрільців в настир.
Сестру, Софію, по — Короні —
Петро загнав у — Монастир. —
22. По Самойловичу — Мазепа, —
З царем Московським у сутяг,
Двадцять два роки у халепях
Із Козаками — службу тяг. —

23. В нарузі цар у Шведських війнах
Брав Козаків завжди в похід. —
Козацьку рать — безперебійно
Цар гнав на Захід і на Схід.
24. Старшина Запорізька в зріки
Проти Москви плекала Крим, —
По тому Петрик звівсь в доріки
З татарами разом в підтрим. —
25. Той послух Гетьмана цареві
Всім Козакам вже остогид. —
Мазепа знав про це й в пориві
Царя посуджував в огид. —
26. В походах царських Гетьман в видах
Царю прихильником вдавався, —
А з Козаками у привидах —
Він від Москви давно вже рвався.
27. Нагадувань козацьким бідам —
Цар не любив і чуть в потвор,
Як Гетьман в зустріч за обідом
Царю виказував в повтор. —
28. Образ Мазепи цар не відав
В походах тяжких Козаків. —
Про це Король Шведський розвідав
В розвідці з Польщею в наків. —
29. Як вже забрали Шведи Балтик
Й Карл Польщу в крок переступив,
Тоді Гетьман Москві у гвалти
У змову з Шведами вступив. —
30. При зустрічі Мазепи з Карлом,
Бог — перемогу вже послав, —
Але в Польщі змагались марно
Два Королі Москві в прослав,
(В короні Август й Станіслав).

31. Коли би Станіслав Ліщинський
Дав допомогу — Козакам, —
То Карло і Мазепа в чин свій
Із У к р а ї н и б не втівав.
32. Утік москаль би спід Полтави
З степів У к р а ї н и у зрік.
Мазепа з Карлом без підстави
Змаг не програв би у дорік.
33. Щоб Галаган той був обачний,
Не став на службу до Петра, —
Можливо б змаг наш був удачний
Й Батурин би не впав з утрат.
34. В докір історія — погана —
В нас із Семеном — Палієм:
Його політика в доганах —
Проти — Мазепи — у взаєм.
35. Полтава в бій палахкотіла
В обіймах Келена й царя.
Відірвана, — осиротіла, —
Із рук не вирвалась псаря.
36. В час бою вславивсь Гордієнко
Й його хоробрі — Козаки. —
Там кожен був відважний енка
Мазепі й Карлу не в закид.
37. Було тут шведів не багато,
А Козаків ще менш із див, —
Бо цар розкидав їх в догадок.
Москаль — сто тисяч зарядив.
38. На Сожі Левенгавпт у строї —
Військ тридцять тисяч розгубив,
Дванадцять тисяч в поклад зброї
В болотах залишив в розбив. —

39. Упали шведи духом в стані, —
Як Карло впав в змагу від ран.
Тоді Москву прославив в сані
Найбільший з всіх царів тиран.
40. По тому впала і Полтава —
В козацькій серцеві в роздер.
Вкрівавлена лишилась Лтава*
В час втечі шведів до Бендер.

II

41. Вславляю Карла і Мазепу,
Як Вольтер славив їх обох.
Їхню трагедію в дотепу —
Нехай прославить з нами Бог.
42. Мазепу Байрон прославляє
І Віктор уславля Гюго. —
Між тих Великих скромний Я є,
Що теж уславляю — Його. —
43. В Полтавський бій наш серед степу,
(Ганив був Гетьмана — Мазепу) —
В зухвальстві Пушкін із зневаг:
Царя Петра вславляв в вертепу,
До У к р а ї н и без уваг. —
44. Цар в »зраді« Гетьмана шаліє,
Втрачає розум свій і хист. —
Він наказав по — Баталії —
В проклін в Церквах читати лист.
45. Вславляв Мазепу в його діях
Руданський і Гребінка в чин.
Лиш Пушкін іменем »Злодія«
Гетьмана низив у сочин. —

---

*) Лтава — мертва річка з джерела в Полтаві.

46. Та декабрист — поет Риліів,
Що нагло впав в царський замах,
У своїх »Думах« мрій, леліав
Дух Войнаровського у змах: —
47. Як по Полтавській, колись битві,
Племінник Гетьмана в поваг, —
У Гамбурзі, в царя гонитві, —
Діставсь до рук Петра в зневаг.
48. Хоть Войнаровський не злочинець,
Та строго цар його звіряв, —
Бо Войнаровський, доброчинець,
Царю — Петру — не довіряв. —
49. В царя Петра скрізь українець
Під доглядом у — безогляд. —
В своїм Краю, ніби чужинець,
Живе козак завжди в огляд.
50. Царем в доган, козак цей славний,
В Якутськ аж засланий в Сибір, —
Де Войнаровський, в дух незламний,
Вже — тридцять років — у побір.
51. Дослідник Міллер тут по роках
(Стрів Войнаровського у кроках),
Здичілого в хащах — лісних, —
Де в Козака, ніби в пророка,
Горів запал в очах слізних.
52. Гетьманич славив Україну.
В нім дух Мазепи не померк.
Він думку збуджував роїну
Й розмову скінчив у сумерк.
53. Та про Мазепу в славних діях
(Про Карла й Орлика в подіях)
Писав не лише — декабрист. —
Петро й Микола цар розвіяв
Усе в покрої — гонорист.

Гетьман Іван Мазепа

54. На Україні й в Петербурзі
Збір Декабристів в повстання.
Хотіли так, як в Магдебурзі, —
Кріпацтво знести тут у днях
(Й самоуправу міст піднять).
55. Хотіли, замість — лиходія,
Конституційного — царя, —
Але в те зрушення у діях
Упали Лицарі в заряд. —
56. І цар Риліова — повісив,
На шибеницю сім загнав. —
В Сибір заслав без лік в гульвіси,
А Пушкін вигнання зазнав. —
57. До Басарабії в догані —
Був Пушкін висланий царем.
Поет прославив там циганів,
В шатрах на волі, без ярем.
58. На Україні, в Білій Церкві,
Де зрадник Кочубей впадав,
Там Пушкін в небі зорі мерклі
В ніч українську оглядав. —
59. В тіні тополь, до зір простертих,
В в'язниці — Кочубей — сидів,
Із Іскрою, — у присуд смерти
Він ранком буде у Суді. —
60. Дочка-хрищениця і мати
В плачі зустрінуть тут Содом:
До Неба будуть крик здіймати
Перед Мазепою й Судом. —
61. В Краю тополь й степних просторів
На У к р а ї н і від давна —
Свобода в присуді історій —
Від Бога — Козакам дана. —

62. Петро й Микола над Невою
В сваволі нищать волі стяг.
Тарас Шевченко тут у звою —
Свободи прапір свій простяг.
63. Слов'ян Методієвське Братство
В нас Костомарів заснував: —
Гулак з Тарасом проти рабства
Ідеї рівності — снував. —
64. Поляки й Чехи в діях Братства
Із автономних прагнень й мрій.
В тім Україна в чин Козацтва
Свій самостійний мала б стрій.
65. Слов'янська спільність федеральна
Повстала в Братчиків з надій, —
Щоб спільна сила інтегральна
Плекалась в вільності їх дій.
66. В змагу за знесення кріпацтва,
З засад Ш а ф а р и к а ідей, —
Це Товариство в рівність братства
Для всіх слов'ян і всіх людей. —
67. За Костомаровим — Статутом,
Як то у — »Книгах битія« . . .
Слов'янська рівність е атутом
До вселюдського житія. —
68. Студент Петрів, в московську підлість,
У підслух в Братчиків бував. —
Він в Гулака довір'я, в підлест,
— Донос жандармам звітував. —
69. Тарас мав бути на весіллі
У час подружжя — Куліша.
Жандарм боярину в насиллі
Його тут долю предріша.

70. Перед поромом на Дніпрові
Тарас лиш Києву вклонивсь.
З порому лицар не в діброві,
А в Петербурзі опинивсь. —
71. В тім Бібіків до Петербургу
Наклепницький донос доніс, —
У Третій Відділ, у потурбу
Орлову графові під ніс. —
72. Свобода в престижі поганім
Давно в Московії кона. —
В ярмі московському, в поганів,
Там кожен долю проклина. —
73. В Московській Північній Столиці
Всі Братчики перед — Судом. —
В тюремній кожен тут каплиці
Цареві був уже відом. —
74. Тарас в осуді й Костомарів,
Гулак, Маркович і Куліш —
Із Білозерським у примарі
Лишили все, що наймиліш.
75. Гулак мав присуд на три роки.
Суд Костомарову дав рік, —
(Марковича також не зрік) —
Із Білозерським вислав в строки.
Тарасові найбільш в дорік. —
76. Шевченко в присуді мав кару —
В салдатський в десять літ набір.
Й Тараса вислали у скору —
До Оренбургу на Сибір. —
77. А з Оренбургу, від Уралу,
В пустель до озера Арал,
В пустелю дику Кос-Аралу,
Де плуг ніколи не орав.

78. Так з каземату на заслання
Всіх Братчиків із Кулішем —
Розігнано в царське послання,
Щоб не збиралися Кошем. —
79. Микола цар, всім ненависний,
Шевченка в Казахстан заслав,
За твір лихий, в сарказм умисний,
За »Сон« проти царя в неслав.
80. У вислід цар зробив ще допис:
»Не малював щоб й не писав?!« —
Щоб в »Сон« царя не ганьбив в опис
(Щоби з царя не глузував, —
Медведиком не називав, —
Царицю чаплею не звав). —
— Микола Перший — підписав.

III

81. Мазепу згадує — Словацький,
Як той був в Польщі юнаком. —
Мазепа в дотеп й розум хвацький
Зв'язковим був там — козаком.
82. Хоть декабристів Пушкін славив,
Мазепу в Славі — проклинав. —
Риліїв в символі — Булави —
Про Наливайка споминав. —
83. По Славі давній в нас боліє
За У к р а ї н о ю — Тарас.
Шевченко прагне і воліє, —
Щоб Україна встала в нас.
84. Чи то на волі, чи в тортурах,
Він пише твори у вираз, —
Щоб із Могил устали Тури,
У символ Козаки у зраз. —

85. До Гайдамаків і Гетьманів
Тарас Шевченко промовля.
Гука в Скутарі Отаманів,
Як з Гамалією гуля. —
86. І море і Дніпро лунають,
Коли Козацтво наступа. —
Всім ворогам, що нас конають,
Тут Хмара Сонце заступа. —
87. Коли б за Гетьмана єднались
Всі до одного — Козаки, —
То з України би не гнались
В нас до Сибіру юнаки. —
88. В тім Україна вже дізналась
Про намір москвинів давно, —
Як із Хмельницьким обізналась,
Що Край в неволю віддано. —
89. Нас кликав в змаг у чин Петлюра,
(Як Муравйова банди йшли), —
Коли гармати скрізь гули, —
Щоб ми мечем Святого Юра
Свободу Краю здобули. —
90. В двобій хоробрі йшли й змагались,
Хоть ворог всюди наступав. —
Коли б усі йшли, не вагались,
То ворог в силі би упав. —
91. Гула Вкраїна у повстаннях,
Як під Базаром звівся бій.
Тоді Тютюнник у останне —
З Польщі прорвався у пробій.
92. Ця боротьба іде в зростаннях,
Хоть змаг хвилево наш упав.
Москви політика потайна
Підступна, дика і глупа.

Липень-Серпень, 1964 рік.

ПОСМЕРТНА РОЗМОВА МІЦКЕВИЧА З ШЕВЧЕНКОМ

Міцкевич:

— Вставай, Брате, бо вже світа,
Сонця промінь — Тебе віта. —

Шевченко:

— Так, я мушу вже вставати,
Про Україну звітувати. —

Міцкевич:

— Добре, Брате, спочивати,
Та Україна плаче — Мати. —

Шевченко:

— Чую, Брате, хочу звати
Україну рятувати. —

Міцкевич:

— Наша думка, бачу, спільна,
Тож, Україна буде вільна. —

Шевченко:

— Добра думка є суспільна,
Чи з Варшави, чи то з Вільна. —

Міцкевич:

— Вільно лишилось — собою,
Я в гробу лежу з — Тобою. —

Шевченко:

— Я в гробу також, Адаме,
Де Дніпро реве водами. —

Міцкевич:

— Я родився в Новогрудку,
Білорусь й Литва в уродку. —

Шевченко:

— Я в Моринцях народився,
По степах там находився. —

Міцкевич:

— Твоя в Каневі — Могила,
Чи ж висока, чи — похила?! —

Шевченко:

— З всіх Могил моя — найвища
Над Дніпром піднеслась віща. —

Міцкевич:

— Дякую Тобі, — Тарасе,
Знають всі про Тебе раси. —

Шевченко:

— Чув, що зवेशся Ти — Литвином,
В Польщі лічать Тебе — Сином. —

Міцкевич:

— Так, я чуюся — поляком —
Хоть литвином є натяком.

Шевченко:

— По всім щира Тобі дяка,
Що збудив мене в натяках. —

Міцкевич:

— А скажи, як з москалями,
Чи будем Ми — Королями?! —

Шевченко:

— А то так, як в Вас з Литвою,
Як на думку буде Твою?! —

Міцкевич:

— Вільно з Польщею й з Литвою,
Так, як Київ в Вас з Москвою?! —

Шевченко:

— В нас, як в Вас, бува всіляко,
Київ до Москви — нів'яко. —

Міцкевич:

— Білорус й Литвин з Поляком
Завжди чуються двояко. —

Шевченко:

— Москалем я так не стану,
Й за сто літ у Казахстану. —

Міцкевич:

— Чув, Ти кару мав велику,
За Україну у — поклику. —

Шевченко:

— Десять літ зазнав Сибіру
Й українцем є допіру. —

Міцкевич:

— Поет Кожен по-твому
В звіт народові своєму?! —

Шевченко:

— Так, Поет усякий з роду
Є слуга свого — народу. —

Міцкевич:

— Я також родивсь для Слави
Для Польщі й Литви в прослави. —

Шевченко:

— Ти, Адаме, є предвічний,
Як Шекспір і Байрон вічний.

Міцкевич:

— Чув, Тарасе, я від Мера,
Тебе славлять, як Гомера. —

Шевченко:

— Україна, щоб не вмерла,
То найкращі в Світі перла. —

Міцкевич:

— Славлять Тебе Президенти,
Байрон й Гете — претенденти. —

Шевченко:

— Кожен має з них заслуги,
Бо Поети — Божі слуги. —

Міцкевич:

— У Канаді й Вашингтоні
Ти, Тарасе, всюди в тоні. —

Шевченко:

— Для України і для Світу —
Мій »Кобзар« людям в освіту. —

Міцкевич:

— В тім, Тарасе, в пам'ять смерти
Ставлять Тобі — Монументи. —

Шевченко:

— За подобу кожен Скульптор
Нехай буде моїм — культом. —

Міцкевич:

— В Твою пам'ять в знак Свободи
Всі народи йдуть до згоди. —

Шевченко:

— Світ бо весь узнав про тее,
Що я вславив — Прометея. —

Міцкевич:

— Чув про »Сон« Твій у оказу,
Як то Цар лютився в сказу?! —

Шевченко:

— За той »Сон«, »Кавказ« й »Послання«
Мав я довгих літ — заслання. —

Міцкевич:

— Чув Поляки й Декабристи
Із Тобою були в престиж. —

Шевченко:

— Так, в Сибірі від народин
Прагнуть волі всі — народи. —

Міцкевич:

— Ходить Слава, ходить говір,
Тебе Славить — Айзенговер. —

Шевченко:

— В тім є почесть всім Тарасам
Від землі аж до — Парнаса. —

Міцкевич:

— Кожен зна Тебе — Сенатор,
Простолюд і Губернатор. —

Шевченко:

— Як Сенатори — здобудуть
Україну — в Славі будуть. —

Міцкевич:

— Двайт сказав у — ерудити,
Що Свободи Ти — будитель. —

Шевченко:

— Так годиться у моменті
Величать при — Монументі. —

Автор:

— Буть великому — умові
Величать так у промові. —
— Айзенговер Двайт і Труман
Й Діфенбейкер в наших Думах! —

18-23 Серпня, 1964 року.

ПАМ'ЯТИ ПЕТЛЮРИ

В околиці — руе Тенард,
В латинському кварталі,
Петлюра Симон — емігрант
В Парижі жив в віддалі.

Він по Вкраїні горював,
З обов'язку й моралі.
Та ворог Шварцбард зорував
З Московської централі. —

Петлюра Симон у звою
Боровся без спочину. —
Москва в підступність злу свою
В Парижі у злочину: —

У Травні, в двадцять шостий рік,
Петлюрі, — ворог клятий, —
Загнав шість куль і в людський крик
Впав Лицар в кров заллятий. —

Петлюра був з Краєм в зв'язку,
У змагу без упину. —
Шість стріл: за помсту, за яку
Дав Юда в груди й спину?! —

Упав у зразі чоловік
На розі стріту Расін.
Тут парижани у розлік
Вхопили ката в трасі.

Був суд із свідками у зуд
Із соромом в образі, —
Бо з Торезом у пересуд
Всі комуністи в зразі.

Убивця, кат, тут на виду,
Та свідчення у звику.
Проклятий Юда на меду
Проти Петлюри в лиху.

Здрігнулись свідки у стиду
Про потурання шпику. —
Як то в Паризькому суду
Убивця ма опіку?! —

По роках ворог в Роттердам
Ступив знов у бувальцях
І по Петлюреним слідам
Убив тут Коновальця. —

По двох десятках знову літ
Убитий в Німцях — Ребет.
По нім Бандера впав у слід
В смертельний серця трепіт.

Вся Україна і нарід, —
Борців усіх завзято, —
В Петлюри пам'ять з роду в рід,
Почитує в нас свято. —

1963-64 рік.

П А Р Т И З А Н И

1

Склав Буряківець Юрій книжку
Про рід »Нездоланних« розказ.
Москві не робиться там знижку,
Стецюра й Пустовий в показ. —
У партизанів дух Лицарства —
До свого рідного лиш Царства.
Не посяга хай окупант —
На наші землі у затаргствах,
Бо партизани у азарствах —
Тут знищать ворога, як банд.

2

Так Січ гуляла Наддніпрянська
Від Десни й Бугу вгору й низ.
Карпатська Січ і Наддністрянська
Проймалась кулями у низ. —
Звернувся хтось до Пустового,
До Василя до вістового, —
Де поруч вбитий був есес.
(Йому та кара від Небес).
Там партизанка, українка,
В змагу з есесом у догінках
Упала й він упав, мов пес.

3

Московія змагалась в звихах,
 Як німці брали Сталінград. —
 Був фронт аж під Москвою в лихах,
 В оточенні був Ленінград. —
 В полоні фронт з кількох дивізій.
 (Комуна падала з ревізій).
 Утік за Волгу Сталін з візій.
 Але Зима в Москві є Маг! —
 На цвинтарі в гробах комуни:
 Мадяри падають й румуни —
 І італійці тратять змаг. —

4

Складає Черчіль плян в Ірані,
 Ма фронт взять інший тут зворот.
 З Рузвельтом Сталін в Тегерані
 Балканський відхиляють фронт.
 В розпачі Черчіль у реванші, —
 Бо Гітлер фронт ма на Ляманші.
 В потворі Сталін звівсь, як вуж,
 Прийшов до пам'яті у стону. —
 Йде спільний фронт в одному тону,
 В цім боягуз — уже є муж. —

5

Для партизанів нічка глупа.
 Шукає ворог скрізь доріг, —
 Втіка й очима лише лупа, —
 Загнали Гітлера у ріг. —
 Два фронти мають партизани,
 Ніхто у поміч їм не стане?!
 В лісах гуртується УПА. —
 Москва настирливо ступає,
 (Ліси і гори обступає), —
 По Тегерану — Ялту має,
 Проте УПА не відступа.

6

На Захід сунуть в розтіч німці.
 Слідами лізуть москалі, —
 Ідуть отарами, як вівці, —
 Аж від У р а л у в закалі
 Де партизани визволяють,
 Там москалі закабаляють.
 (Спереді ворог й оба-біч).
 Та партизанська сильна Січ.
 Там, на Поліссі, Бульба в боях,
 Волиняки й карпатці в звоях,
 Із ворогом завжди у віч. —

7

Як вийти з всіх цих ситуацій,
 Куди вперед тепер іти?! —
 Позбутись як інсинуацій, —
 Зайняти краці як пости?! —
 Як Сталін, Гітлер, також ворог.
 Наш Край один лише є дорог. —
 Тут партизанів не зігнуть. —
 »Життя, чи смерть, в пожарах лісу?! —
 — Гукають Лицарі гульвісу: —
 Могили вас і Нас вгорнуть!« —

8

Бої в загравах у постійних
 І то вже рік так не один. —
 Мруть Лицарі Стихій вітійних,
 За У к р а ї н у і родин. —
 Живих лишилось небагато, —
 Та в споминах багато вбгато
 У нашу пам'ять у питом. —
 Нарешті бій скінчивсь розгромом.
 Фронт Аліанти збили громом —
 І Гітлер впав в змагу в утом.

9

Москаль в Берлін вступив у зразі
 І в клопіт мур тут звів у спір. —
 Шкода, що Айзенговер в Празі —
 Не залишивсь у змаг в опір. —
 Нарешті Сталін вмер в потайках.
 (Москва і Пекін в талалайках).
 Хрущов тут виринув, як в байках,
 По Маленкову у хиству. —
 Кида Хрущов до зір ракети.
 Америка спуска окрети —
 Й обводить базами Москву.

10

Згадав Нездоланних і сумно,
 Що Край наш у борні знеміг.
 Було б у Світі цім розумно,
 Щоб Світ нам в змагу допоміг.
 Ніщо під Сонцем не є вічно,
 Голодний ворон анемічно —
 В Московії сіда на зруб. —
 Москва слаба економічно. —
 Колгоспам навіть і хемічно
 Не оживити мертвий труп. —

Травень-Червень, 1964 р.

КАТАНГА

Баляда

ВСТУП

1

Огненна з Неба впала Зірка
І простяглася, як мітла. —
Всі Мудреці прийшли у звірках,
Що війни все знесуть до тла.
Збір мілітарний у притаї —
В Московії і у Китаї. —
В звою Катанга і Ветнам.
У змагу Куба впала в жертвах.
З Макаріосом Кипр в офертах,
В масакрі турки й греки там.

2

Москва з прокляття навісного
Скрізь сіє смуту, мов упир.
На Кипрі турки до одного —
В очах поборники допір. —
Макаріос поставивсь руба: —
І греки й турки мруть у зрубях.
Кучук є турок у показ : —
»Кипр Європейська буде Куба,
Як комуністи прийдуть в згубах«.
— Сказав Кучук так у оказ. —

Відважний Чомбе і Катанга,
 Читаю в пресі перебіг. —
 Військами Конґа у ватагах
 Катанґу ООН нищить в збіг.
 ООН підважує з тенденцій.
 Катанґа бореться з інтенцій
 Свободи й права зичности.
 Політика Москви двулика.
 ООН наслідуює їй в зликах
 З Катанґою у стичности.

**Наголосив Дєрвінський в пресі,
 Щоб Комітет був при Конґресі
 Народів поневолених.**

КАТАНґА

1

Цей зойк, що чується в Катанзі,
 Можливо теж почувеш Ти?! —
 Як України зойк в літарзі,
 Як плач і зойки Воркути! —
 В лісах Сибірських у мерзлотах,
 У норах вугілля і злота, —
 У шахтах, де тяжка руда, —
 Скрізь українці мруть у жертвах,
 Земля приймає трупи мертва —
 І присипає їх груда. —

2

З тайги приходять хижі звірі
 До мертвих на морозі куп. —
 Ворони крутяться у вирі —
 І падають на мерзлий труп.
 На Україні хати й стріхи —
 Москва лиша без хліба крихи.
 Найкраща молодь у добір. —
 В Сибірі й Казахстані гине.
 Москву у яму також кине, —
 Як проковтне Китай Сибір.

3

Хто проковтне Сибір, не знаю,
 Москва, чи Пекін в окрута?! —
 З людських страждань лише коною,
 Сибір їх знає й Воркута. —
 Світ Україна проклинає. —
 Москва народи проглинає, —
 В ній пелька дика і пуста.
 Від Колими аж до Дунаю, —
 До гір Кавказу, всі конають.
 Дорога на Сибір проста. —

4

Катанга так, як Україна,
 А Конго, як Московія. —
 Змага Катанга у руїнах,
 Там Чомбе у зразкові є.
 У Конго Мобуто й Люмумба
 Та збаламучене — Балуба,
 Плем'я Люмумби й Гізенга,
 Поклонників Москви і Куби,
 Що до Катанги шкірять зуби,
 З балубами на мітингах. —

5

В Катанзі Чомбе, як Петлюра,
 Змага в Своїй Республіці. —
 ООН з Москвою у алюрах —
 В округ супліки публіці. —
 Кида — ООН у паралітик,
 Бо Конго так, як сателітик,
 В суплітиці із хлистами. —
 В ООН Москва найбільший сплітик.
 З протестом Чомбе, як політик,
 В ООН звернувся з листами. —

6

Змага у підступі Катанга,
 Змагається, — горуючи, —
 В видок опінії в загарах,
 У-Танта, — ігноруючи. —
 Де-Голь у Чомбе ма повагу.
 В орбіті йде Москви у змагу
 Люмумба збаламучений. —
 В Берліні мур, дроти і ґрати:
 Не хоче битви Клей програти,
 Ван-Фліт в настирстві змучений.

7

Почувся стріл і зойк в Катанзі.
 — Катанго, бийся, гуркоти! —
 Ці зойки чуються у тайзі, —
 Із Кінгури і Воркути. —
 Від гір Кавказу до Колими —
 Батьки й жінки з дітьми малими.
 Європа не второпа з див, —
 Як то Москва так на роженях
 Мордує люд, як навіжена. —
 О, хто Москву ту народив?!
 (Москаль й Берлін загородив).

8

Під гвалт і зойки у Катанзі
 Тут Конго тисне на фронті.
 У-Тант, як Гаммершельд у ранзі,
 На Чомбе наступа форти. —
 В У-Танта — Мобуто в таборі.
 Все Конго з Гізенгом у зброї
 Катангу хоче ту змести. —
 Америка форсує в днині —
 З Ростовим радником по нині
 Повітряні лише мости. —

9

Москва народами всіх націй
 Пустий заселює Сибір. —
 В глухих застінках кримінацій
 Мордує українців збір. —
 Протест в ООН, у Лігу Націй,
 Шле українець з деклярацій,
 Щоб вигнати Москву з ООН: —
 Москва, щоб з Мао профанацій,
 Не нищила народів й націй
 Й не сунулася до племен.

10

Політики і дипломати,
 Катанґи символітики, —
 Хотять Катангу розламати
 З Москвою у суплітики. —
 У-Тант з Адулою у торгах,
 Із москалями у заторгах.
 Катанґа у вогні горить. —
 Гарцює плем'я там Балуба.
 В інтригах москалів Люмумба
 (Убитий десь у катакомбах),
 Комуністичний фаворит. —

11

Катанга й Конго у розламі
 З насильствами і мордами
 Із дипломатами ослами. —
 Мобуто й Гізенг з ордами.
 Москва стріляє по планетах.
 Берлін і Куба у тенетах. —
 Катанга прагне вільности.
 Америка тут торопіє*,
 Бо дипломати там тупіє
 В опінії суспільности.

12

Радіограму з Алма-Ати —
 Хрущов до ООН шле в настир.
 Москва всіх хоче роз'єднати,
 Щоб НАТО вистрілить в простір.
 Радіограму в Парламентах —
 Скрізь дискутують в перманентах.
 »Москва змагається в модерн, —
 Руйнує — НАТО і СЕАТО, —
 Сказав в Америці Сенатор: —
 В ООН Москва завжди в задер«.

13

Від Президента Мовчанові,
 Про »Тиждень поневолених«,
 Шле Департамент настанови
 Кеннеді знову вволених. —
 Ухвали в тоні об'єктивнім,
 Склав Айзенговер ефективні.
 В тім Слава Вашінгтонові.
 З доручення Кеннеді, Раска,
 Секретар, пригадав у ласках
 Про Схід Європи в стонові.

---

*) Америка — торопіє: зупиняється, насторожена до свободи Катанги.

Народи Східньої Європи
 В дискусіях розглянуті.
 Читаю пильно в розторопи,
 Що нового у пляні тім?!
 Бо Схід Європи, то руїна,
 А в ній конає Україна, —
 Європою окреслена.
 Відозва справді є здорова,
 Та Україна гонорова
 Лиш Раском перекреслена.

Йде від Рузвельта настанова
 В політиці знеславлена. —
 Колиж Європа буде нова
 І воля в ній незламлена?!
 Не лиш Катанга, Ляос, Куба?
 Знов Індонезія у згубах, —
 Бо дефензива вславлена. —
 Впав Будапешт і Берлін в згубах,
 Бо в НАТО твердо душоубам —
 Європа не наставлена. —

Читаю »Вісті« і знемігся
 В великім інтересові. —
 Бо Конгресмен Дервінський змігся
 До виступу в Конгресові. —
 Мета Конгресмана велика, —
 Бо Департамент він покликав
 Про участь в нім знедолених.
 Наголосив Дервінський в пресі,
 Щоб Комітет був при Конгресі
 — Народів поневолених. —

Про це Дервінський склав догану
На — опозицію в регрес, —
За пропозицію погану —
Проти Свободи у агрес. —
В словах Конгресман іще буде,
Знедолених Він не забуде —
І доведе все до пуття: —
»Свобода вийде із репресій! —
Сказав Конгресман із депресій, —
Бо йде прогрес до здобуття!« —

Москва усюди наступає.
Америка у критиках —
Дипломатично відступає,
Ростов плянує хнитикам. —
Катанга з Чомбе у розп'яттях,
Як Україна у завзяттях. —
— ООН — у профанації. —
Народи прагнуть всі свободи,
ООН у кут сліпий заводи —
Народи й вільні нації. —

Відважну славимо Катангу
До Чомбе із об'яттями. —
Так Україна у затаргу —
Боролася з завзяттями. —
»В ООН не масмо симпатій, —
Так Чомбе проказав з апатій:
Свобода у нейтрації!« —
Париж і Брюсель толерантник,
Та Чомбе сам в двобою ратник,
Змагається у рації. —

20

В сумліннях кожного Катанга.
 Лиха Фортуна в шал сліпа,
 Принижуючи свого ранга, —
 В Катангу підступом ступа.
 Всіх дипломатів у прозорі
 В облуду ввів Хрущов і Зорін.
 Мобуто й Гізенг наступа. —
 Фортуна справді, як тетеря,
 Із москалями у гутерях. —
 (Не зна сліпа, куда ступа?!).
 Така політика тупа! —

21

Рекляма добра Косаренка,
 Бо Косаревич дипломат. —
 Повчитися у нього енкам,
 Щоб мати у чомусь примат.
 У нас також, як в Білім Домі,
 Є дипломати всім відомі. —
 Так Стейт у блуд попав в розказ
 До рук гарвардського марксиста,
 Що в Департаменті в асистах,
 В протекті москаля в показ.

22

Марксистично чисто, як та хмара,
 Обсіли в зграї Білий Дім. —
 Військовий радник Мек-Намара
 Під тиском гнеться невидим.
 Ступає Стейт на шлях Рузвельта,
 Та до Москви вузенька дельта.
 Спинився Стейт в суплітиці. —
 Голдвотер кинув кілька речень
 До «прогресистів» в заперечень,
 Гарвардцям всім у сплітиці. —
 (Сорокінці у гнітиці).

23

Публічний закид до Кеннана,
 В орбіті з москофілами. —
 Його політика всім знана, —
 Є промосковська в виломи. —
 В протесті виступа Голдвотер,
 Але слова його на вітер —
 У змагу з »гуманістами«. —
 Дервінський і Голдвотер бачуть,
 Як люди Сходу всюди плачуть
 В борні із комуністами. —

24

»Не вірити і не дурити
 Себе во ім'я гідности, —
 Голдвотер каже: Відтворити
 Свободу принагідности«. —
 Іде від Світу сотворіння
 Пусте з Москвою говоріння
 Свобода для Москви не гість.
 Пусті розмови всі побіжні. —
 Підступні задуми розбіжні, —
 Москва народи нищить в злість.

25

Від Мек-Артура думка гостра
 Спинилася в уступові. —
 Москва з Китаєм Неру в пострах
 На ООН тисне в вступові. —
 Катанга у крові змагає, —
 Та гостро так, як бритвою,
 Катангу нищать беззаконно
 Балуби-орди тут доконно
 Настирливою битвою. —

26

У Конго настрої свавільні,
 Убивства й морди расові. —
 В Катанзі зрушення йдуть вільні
 Із Чомбе у окрасові. —
 Катанга у вогні й руїнах
 Змага, як Наша Україна,
 У Заповіт — Тарасові. —
 Народи хочуть бути вільні,
 Та Конга війська божевільні
 Шляхи закрили трасові. —

27

Політики і дипломати —
 Гудуть, як бджоли в вулиці.
 В Катанзі бомби й грім гармати,
 Гангстери у Республіці. —
 Авіобомби рвуться в тонах.
 Жінки і діти плачуть в стонах.
 ООН військами Конга в тон, —
 Від Гаммершельда у посвяту,
 Катангу нищить ту завзяту. —
 (Москва колону ма тут п'яту). —
 Так впав й Наш Край в крові у стон.

28

Америка в складних розв'язках
 В В'єтнамі й Конго, ніби в сон,
 Шука причин в своїх поразках.
 В тім прогресує Стівенсон, —
 (Що нівелює погляд Раска).
 Хрущов із Мао в сварці нуди.
 Летить Кеннеді на Бермуди
 У планах поневолених. —
 Здрігнулась Куба у облавах.
 Кеннеді вкрила в тому слава
 У задумах поволаних. —

Не лист Царю від Кочубея
 До рук Московського Царя.
 Хрущова лист з рук Аджубея,
 Лист до Кеннеді ударя. —
 Хрущов вмовляє Президента, —
 Хоть Берлін й Куба в інцидентах,
 Москву відвідати в заряд, —
 Щоб у таємній тут розмові —
 Рузвельтів плян продовжить в змові
 Проти народів всіх уряд. —

Катангу Чомбе не прогавив,
 У запорук з Європою. —
 Політикам усім плюгавим
 Доводив з розторопою: —
 В Катанзі хаос, в Конго й Киві.
 Адула з Чомбе у наживі, —
 В взаємних інформаціях. —
 Адула просить реформацій.
 Вертає Чомбе з прокламацій
 В Катангу у оваціях. —

1961-64 рік.

ПРО ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ УКРАЇНА-РУСЬ — ВІД СЛОВА УКРУХ ТА РОКСОЛЯН

З наведеного вже Вступу до РОКСОЛЯН порф. Січинським, в англійській мові, проблема слова — РОС-РУСЬ — добре трактована й не потребує більшого тлумачення, деякі моменти автор творів, тут перед Вами, читачі, переказав в українській мові в своїх вступках та наведеннях до поеми «Роксолянки», але в тому не все ще гостро наголошено. Тому автор книжки — УКРАЇНА — СКИТО-РОКСОЛЯНІЯ — дозволив собі ще на останній сторінці наголосити походження назви УКРАЇНА-РУСЬ.

Грецький дослідник та історик Геродот (484-424 р.) до Р. Хр. побував в українському Чорномор'ю на Дніпрі в терені Дніпрових порогів й описав географічні терени тогочасної Скитії в просторах Дніпра й Буга. Апостол Андрій Первозваний — також побував на Дніпрі в Метрополі, в сучасному Києві, в Скитії по тому часу. Автор про це написав «Легенду про Кия, Щека й Хорива», — як основоположників міста Києва. Грецький географ Страбон (64 р. до РХ. та 19 р. по Хр.) в описові Понту (Чорномор'я) згадує про Роксолян в терені Дніпра й Дону. Римський географ Пліній Другий в першому столітті по Р. Хр. згадує про Роксолян в Північному Чорномор'ї, називаючи їх: — аорси, аляни й сармати, що мешкали на схід від Дунаю в Чорномор'ї. Назва — аорси й рокс — є наближена до — Рос — Русь.

Римський історик Тацит згадує про похід роксолян в Болгарію в кількості 9.000 кінноти, а згаданий уже географ Страбон переказує, що роксоляни в кількості 50.000 змагалися за Херсонес проти римлян. В Римі на Трояновій колоні є зображення Скитів в час війни римлян з даками на Дунаї.

Клавдій Птоломей — грецький географ — склав мапу з зображенням України й Чорномор'я в старих назвах, як то є на восьмій малі Світу.

Слово «Слов'яни» походить від назви — слово.

Первісна назва «Рос» виникла в терені Тамані та Азова — Меотська Русь.

На терені побуту українців на Кубані та на пограниччі Литви й р. Одри в Балтиці (в час переселення за гуннів) зустрічається та сама назва річок — Укра. На захід від річки Одри є тепер місто Уккермюнд та Торгелов. Назва річок може бути також від назви племені або ватажка роду.

Назва «Україна» є близькою назвою до річки Укрух (доплив до річки Кубань), де було Тмутароканське Князівство перед Татарщиною. Тому, назва Україна не є якесь погра-

ниччя на Подніпров'ю в чотирнадцятому столітті в часі Кримських татар, а є географічною назвою простору всієї землі, як територія, а не, як лінія, чи край, в розумінні пограниччя. Назва — України — існує поруч слова — Рос-Русь — так давно, як вже існувала Скито-Роксолянія, більше, як дві тисячі років, бо вже Роксоляни називали себе — країнами. Підтвердженням цього є мапа — України — втікачів від гуннів в Балтиці по р. Одрі.

Автор

Із листів до Автора

*Дорогий і Шановний Колего,
Пане Поете Деснянський!*

Вашого теплого й зворушливого листа за 29-го червня ц. р. я одержав. Дякую за пам'ять і за тепле ставлення до моєї скромної особи. Також кланяється Вам низько Пан Василь Пустовий, що на жаль, не може Вам покищо написати листа, бо майже не бачить на очі...

Мене дуже тішить і радує, що Ви згадуєте мене теплим словом і навіть написали поему — «Партизани», — де багато рядків присвятили — «Нездоланним», а також про те, що: — «Склав Буряківець Юрій книжку про рід — «Нездоланних». Ще раз дякую Вам за все від щирого серця...

До Англії я напевно приїду наступного літа, тоді побачимося й досхочу наговоримось...

У Вашингтоні, як Ви знаєте, відбулася велика українська подія, — відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові. Теперішні керівні кола, на чолі з Президентом Джонсоном (прізвище, що його носить сотні тисяч американців, ключно з неграми), неприхильні до визвольних рухів неросійських народів. Все ж радує, що був на відкритті пам'ятника Аїк Айзенговер, а Труман, визнавши про це, наступного дня на бенкет не з'явився, мотивуючи хворобою... Але, як би то не було, а пам'ятник у столиці Америки збудовано українськими руками, чи вірніше, за наші гроші...

З пошаною й привітом Вам та Олександрові й всім, що мене пам'ятають.

Ваш

Юрій Буряківець

Америка, 8-го липня, 1964 р.
